

Høgskulen
på Vestlandet

MASTEROPPGAVE

Toppfotball og Covid-19-pandemien – en ny verden

Elite soccer and the COVID-19 pandemic – a new world

Geir-Andre Hovland

Master i Idrettsvitenskap

Fakultet for Lærerutdanning, Kultur og Idrett/Institutt for idrett, kosthold og naturfag/Idrettsvitenskap

Veileder: Vegard Fusche Moe

Innleveringsdato: 2.juni 2021

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1

Forord:

Grunnlaget for denne oppgaven ble lagt under nedstengingen av samfunnet i mars 2020, da omtrent all fotball i hele Europa ble utsatt eller avlyst. Som i overkant fotballinteressert var dette en svært tung periode for meg, og jeg har aldri savnet fotballen like mye som akkurat da. Derfor ble det naturlig for meg å skrive min masteroppgave om fotball og pandemiens påvirkning på denne. Dette er min måte å bidra med inn mot toppfotballen, og forhåpentligvis kan jeg bidra med å legge et grunnlag for et forskningsfelt som vi har lite kunnskap om. Et forskningsfelt som jeg håper får mye oppmerksomhet i tiden fremover.

Det er mange som fortjener en takk for at denne oppgaven har blitt ferdigstilt, og aller først ønsker jeg å takke mine aller nærmeste, nemlig familien. Som alltid har støttet meg i min fotballgalskap. I tillegg fortjener mine medstudenter, som har dratt meg med på skolen hver dag, en stor takk. Ikke bare en takk for at dette prosjektet ble fullført, men en takk for gode diskusjoner, om covid-19, fotballen og livet ellers. Ellers så må jeg også takke veilederen min, Vegard Fusche Moe, for svært gode tilbakemeldinger underveis i prosjektet.

Den aller største takken går til mine informanter. Uten dere ville det aldri blitt noe prosjekt, så igjen tusen takk for at dere kunne stille opp på intervju.

Til alle, lykke til med fotballsesongen!

Sogndal, 28. mai 2021

Geir-Andre Hovland

Sammendrag:

Denne masteroppgaven dykker inn i en pandemisk samfunnssituasjon og hvilke innvirkninger dette har på norsk toppfotball for herrer. Toppfotballen for herrer blir i denne oppgaven definert som Norges to øverste divisjoner, altså Eliteserien og OBOS-Ligaen. Her til lands har toppfotballen lange tradisjoner. Sesongen strekker seg fra april-november og avsluttes med en seriemester og en cupmester (Norgesmesterskapet). Slik skulle det altså ikke gå i sesongen 2020.

Oppgaven har undersøkt hvordan ledere i toppfotballen har opplevd og håndtert covid-19-pandemien. For å finne svar på det, har det blitt nyttet kvalitative intervju som metode. Fire daglige ledere fra toppfotballen er blitt intervjuet. De transkriberte intervjuene har fungert som datasettet til prosjektet. For finne svar på problemstillingen er det nyttet en tematisk analyse, noe som gav fire hovedfunn i oppgaven.

Disse funnene er: Usikkerhet rundt seriespill og kamper, usikkerhet rundt økonomi, usikkerhet rundt kamparenaen og supporterene, og ledernes egne tanker og følelser. Funnene må skilles mellom ledernes egne opplevelser og ledernes opplevelser gjennom klubb. De tre første funnene er ledernes opplevelse gjennom klubb, mens det siste er ledernes egen opplevelse og hva de legger mest vekt på under pandemien personlig.

Det mest essensielle som kan trekkes ut av dette prosjektet er sammenhengen mellom funnene. Usikkerheten rundt seriespill utløser en usikkerhet rundt økonomi. Usikkerheten rundt kampen utløser en usikkerhet rundt kamparenaen og supporterene, noe som bare forsterker usikkerheten til økonomi. Alle disse momentene er med å påvirke ledernes opplevelse av situasjonen. Det er klart hva som går igjen i alle funnene, og skulle toppfotballsesongen 2020 oppsummeres med bare et ord ville nok det ha vært: usikkerhet.

Abstract:

This Master Thesis explores a pandemic society and how this have had an impact on elite soccer for men in Norway. Elite soccer for men will in this thesis be defined as the two highest leagues of soccer in Norway: Eliteserien and OBOS-Ligaen. In this country elite soccer has long traditions. The season stretches from April to November and ends with a league champion and a cup champion. This is not how it went in the 2020 season.

This assignment has researched how leaders in elite soccer have experienced and handled the COVID-19 pandemic. To answer this, qualitative interviews have been used as the main methodology. Four CEO`s from elite soccer teams has been interviewed. The transcriptions from these interviews are the data used in this project. To answer the research question in this study, thematic analysis has been used. The analysis provided four main findings.

These findings are: Uncertainty around the season and games, uncertainty with economy, uncertainty around the soccer match and the fans, and the leaders own thoughts and feelings. The findings must be separated between the leaders own experience, and their experience through the clubs. The three first findings are the leaders experiences through their clubs, while the last one is their own experience and what seems most important for them personally.

The most essential which can be drawn from this project, is the coherence between the findings. Uncertainty around the season triggers an uncertainty in the economy. The uncertainty around the games triggers an uncertainty to the match arena and the fans, which leads to even more economical uncertainty. All these moments of uncertainties influence the leaders experiences of the situation. It is clearly what is equal for all the findings, and if the soccer season 2020 should been summarized with one word it would probably be: Uncertainties.

Innhold

Forord:	i
Sammendrag:	ii
Abstract:	iii
1.0. Innledning.....	1
1.1. Bakgrunn for valg av problemstilling.....	2
1.2. Problemstilling.....	3
2.0. Kontekst, begreper og empirisk rammeverk.....	4
2.1. Fotballspillet egenart	4
2.2. Covid-19.....	6
2.2.1. Smittevern	8
2.3. Fotball under pandemien - fra nedstengelse til ferdigspilt sesong.....	9
2.4. Fotball og Covid-19.....	12
2.4.1. Covid-19 smitte i fotballen	12
2.4.2. Covid-19-pandemiens effekt på fotballklubber	15
2.4.3. Supportere i fotball, er det viktig?	17
3.0. Metode og forskningsdesign	19
3.1. Fenomenologi og Hermeneutikk.....	20
3.2. Kvalitativ metode	23
3.3. Det kvalitative forskningsintervju.....	24
3.3.1. Intervjuguide	24
3.3.2. Utvalg og rekruttering	25
3.3.3. Gjennomføring av intervjuene	27
3.4. Transkripsjon og analyse	28
3.5. Reliabilitet, validitet og etikk i kvalitativ forskning.....	30
3.5.1. Reliabilitet.....	30
3.5.2. Validitet	31
3.5.3. Etikk	32
3.6. Svakheter ved metodevalget.....	33
4.0. Funn og drøfting.....	35
4.1. Toppfotball sesongen 2020 – <i>Veldig spesiell på alle måter</i>	36
4.2. Utfordringer blant toppfotballklubbene	36
4.2.1. «Lockdown» - Nedstengelsen av toppfotballen.....	39
4.2.2. Toppfotball – Bare business?	46
4.3. Den 12.mann	51
4.4. Daglige ledernes tanker og følelser rundt sesongen.....	53

4.4.1. Toppfotball eller breddefotball?	56
4.5. Oppsummering.....	58
4.5.1. Sammenhengen mellom funnene	58
4.5.2. Styrker og svakheter med oppgaven.....	60
4.5.3. Videre forskning	62
5.0. Konklusjon	64
6.0. Litteraturliste.....	65
7.0. Vedlegg.....	72
7.1. Intervjuguide (vedlegg 1).....	72
7.2. Godkjenning fra NSD (vedlegg 2)	74
7.3. Informasjonsskriv med samtykkeskjema (vedlegg 3).....	76

Figurer og tabeller:

Figur 1 (s.17): Tidslinje om hvordan toppfotballen ble påvirket av covid-19-pandemien i 2020.

Tabell 1 (s.19): Tabell over hva som skjedde med ulike europeiske fotballturneringer under nedstengelsen av samfunnet. Hentet fra: Drewes, Daumann & Follert (2021), s. 126.

1.0. Innledning

Året 2020 har vært et helt unikt år. For alle deler av samfunnet, inkludert fotball. Det er dette denne oppgaven kommer til å handle om. Det hele startet med at januar og februar gikk forholdsvis som normalt, selv om vi allerede da visste at det var kommet et nytt virus i Asia. Dette viruset spredte seg urovekkende raskt, og tre måneder etter det først ble oppdaget, desember 2019, erklærte verdens helse organisasjon (WHO) det til en pandemi 11.mars 2020. Pandemi, et ord vi ofte forbinder med elendighet og død. Den siste store pandemien vi hadde førte med seg nettopp dette, spanskesyken i 1918. Da det døde mange millioner på verdensbasis. Vi hadde også en pandemi i 2009 med svineinfluensa viruset. Den pandemien var derimot svært liten, og selv om de førte med seg noen dødsfall kan den ikke måle seg med hverken spanskesyken eller covid-19.

Covid-19-pandemien har ført med seg en helt ny hverdag. En av de viktigste virkemidlene for å bekjempe en pandemi er ifølge WHO: «Social distancing», eller sosial distansering (Cucinotta & Vanelli, 2020). Sosial distansering går utpå å minimere sosial kontakt til kun det som er ytterst nødvendig, og generelt holde god avstand til hverandre, som oftest 1-2 meter. Når WHO erklærte covid-19 som en pandemi i mars 2020, gikk samfunnet inn i en «lockdown», eller nedstenging, hvor sosial distansering var svært viktig for å hindre at smitten skulle spre seg. Samfunnet ble satt på «pause», hvor alt av næringsvirksomhet som ikke var samfunnskritisk ble stengt ned. Den nye normalen var hjemmekontor. Omtrent alle deler av samfunnet ble påvirket av denne nedstengingen, de aller fleste negativt, og blant disse idretten.

Idrett i 2020 var preget av avlysinger og utsettinger. Flere av de største idrettsarrangementene dette året ble utsatt, inkludert sommer-OL og Fotball-EM. Det samme ble avslutningen på de fleste fotballsesongene rundt omkring i Europa, noen av disse ble også bare avsluttet i frykt for høy smittespredning. Her i Norge hadde ikke sesongen blitt sparket i gang enda, og med nedstengingen her i landet ble sesongen utsatt på ubestemt tid. Dette førte til at fotballen gikk inn i en tid med mye usikkerhet om fremtiden, både for klubben og for sesongen. Det er nettopp dette som er bakgrunnen for denne oppgaven.

1.1. Bakgrunn for valg av problemstilling

Problemområdet til denne oppgaven bygger på covid-19-pandemiens påvirkning på toppfotballklubber i Norge. Toppfotballklubber blir her definert som klubber som er medlem av interesseorganisasjonen norsk toppfotball, og spiller på Norges to høyeste nivå på herresiden. Altså vil oppgaven ta for seg lag som spiller i Eliteserien og OBOS-ligaen.

Grunnen for at det akkurat ble valgt toppfotballen for herrer var på grunn av forskers bakgrunn. Som i overkant fotballinteressert var det vondt å se at omtrent alle sesongene i Europa, inkludert den norske ble utsatt. Det var noe unormalt med å ikke kunne se fotball på TV hver helg, og det har måtte vært enda mer unormalt for klubbene og spillerne selv. Derfor følte det naturlig å undersøke hvordan det har vært i fotballklubbene i løpet av det siste året, og hvordan de har blitt påvirket av denne pandemiske situasjonen. Samfunnet har ikke blitt så hardt påvirket av en pandemi, i hvert fall ikke i vår levealder. I tillegg er dette et fagfelt vi har svært limitert med kunnskap om. Det er først nå, et år etter nedstengingen, begynt å komme en del forskning på området. Mesteparten av denne forskningen er rettet mot klubb og klubbstruktur, men det er også en del som undersøker spilleren i pandemien. Blant det som er mest undersøkt er det i hovedsak: Økonomien til klubbene (Kennedy & Kennedy, 2021; Drewes, Daumann & Follert, 2021), kamper (Meyer et al., 2021; Schumacher et al., 2021), supportere (Horky, 2021; Sánchez & Lavín, 2021), og skaderisiko hos spillere (Guerrero-Calderón, 2021).

Hvilken som helst gruppe i fotballen ville nok vært aktuelle for et forskningsprosjekt på det nåværende tidspunktet, i hovedsak fordi det er behov for mer kunnskap på feltet. For eksempel kunne trenere og spillere vært informanter, eller andre ansatte som har blitt «viktigere» under pandemien, som leger og renholdere. Derimot falt valget på daglige ledere i toppfotballen som informanter i prosjektet. Dette fordi det er en gruppe som har stått i frontlinjen for fotballklubbene og som det heller ikke finnes noe forskning på. Derfor har det vært ønskelig å undersøke hvordan disse lederne har opplevd pandemien og hvilke konsekvenser den har fått for dem og klubben.

1.2. Problemstilling

På bakgrunn av det som er fortalt i de to forrige kapitlene bygger problemstillingen på problemområdet covid-19-pandemien inn mot toppfotballen. Det er daglige ledere i klubbene som er informanter til denne studien, og det er interesse for å undersøke hvordan deres opplevde verden har forandret seg under pandemien, og i tillegg hvordan de har håndtert den. Derfor blir problemstillingen til denne oppgaven følgende:

«Hvordan har ledere i toppfotballen i Norge opplevd og håndtert covid-19-pandemien?»

Problemstillingen bygger i hovedsak på toppfotballen og covid-19-pandemien, og disse begrepene vil bli begrunnet i et eget kapittel senere i oppgaven. Det er derimot to andre begrep fra problemstillingen som må defineres litt klarer, opplevelse og håndtering. Oppgaven ønsker å undersøke hvordan ledere har opplevd og håndtert en situasjon, derfor må vi kunne ha en forståelse av hva som ligger i de to begrepene.

Ordet opplevelse brukes mye i hverdagen, og er et ord som vi kanskje ikke tenker over hva egentlig betyr. Ifølge bokmålsordboka til UIB på nettet kan ordet «oppleve» bety: 1. Være med på, erfare. 2. Føle, oppfatte. (UIB & Språkrådet, 2021a). Ordet handler om det en kan erfare og oppfatte i vår verden. Får at vi skal kunne oppleve må en altså ta del i noe. Dette blir støttet av Lewis (1999), og hans tanker om opplevelse. Han påstår at man må oppleve for å kunne oppleve. Du kan bli fortalt om det meste i denne verden, men du opplever ikke noe før du står oppi situasjonen. Eneste måten en kan oppleve noe på, er å ha en praktisk opplevelse av et fenomen eller situasjon (Lewis, 1999).

Begrepet håndtering betyr hvordan vi mennesker løser ulike oppgaver, noe som ligger i ordet; *Vi hånd-terer* noe. I bokmålsordboka på nettet har ordet «håndtere» betydningene: 1. arbeide med. 2. Behandle. (UIB & Språkrådet, 2021b). Det er den første betydningen som vil være utgangspunktet for videre arbeid med denne problemstillingen. Altså hvordan lederne har arbeidet med konsekvensene som kom av covid-19-pandemien.

Etter en kort begrepsavklaring for å skape en forståelse av hva oppgaven egentlig undersøker vil det nå gå videre inn et kapittel om kontekst, begreper og empirisk rammeverk. I dette kapitlet vil kontekst, begrepene og empiri rundt problemstillingen bli

presentert. Etter denne delen kommer kapittelet om metode og forskningsdesign, som handler om hvordan prosjektet har blitt gjennomført. Det neste kapitlet deretter er en integrert funn- og drøftingsdel, hvor funnene i oppgaven vil bli gjennomgått og drøftet. Helt til slutt kommer konklusjonen som en avrunding på oppgaven.

2.0. Kontekst, begreper og empirisk rammeverk

I dette kapitlet av oppgaven vil det bli gått nærmere inn i på konteksten, begreper og det empiriske rammeverket rundt problemstillingen. På grunn av en omfattende problemstilling, med flere ulike begrep, vil kapitlet bli delt opp i ulike deler. Første delen vil kort ta for seg fotballens egenart, og hvordan dette har utviklet seg fra et historisk perspektiv. Videre vil det komme et underkapittel om covid-19 viruset, hvor teori om viruset og smittevern vil bli fremlagt. Etter dette kommer en kontekstdel, om hvordan fotballen i Norge ble påvirket av viruset. Til slutt i kapitlet vil det bli fremstilt empirisk forskning på sammenhengen mellom fotball og covid-19, og hvilke konsekvenser denne pandemien har hatt for fotballen.

2.1. Fotballspillet egenart

Fotballspillet vokste frem av sporten rugby i England midt på 1800-tallet (Wilson, 2018). En sport som senere skulle spre seg til alle verdens hjørner. Likevel møtte spillet på ganske store utfordringer i sin barndom. De engelske lagene klarte ikke å samle seg rundt et sett med regler, og det var ulike regler etter hvor i landet man befant seg. Den første offisielle fotballkampen ble spilt i 1857, mellom Sheffield Club og Hallam FC (Wilson, 2018). Siden den gang har fotballspillet endret seg på flere måter, og da i hovedsak som regelendringer for å gjøre fotballspillet mer underholdende. Blant annet ble offsideregelen justert i 1925, hvor det nå bare trengtes å være to spillere mellom motstanderens mål og spilleren som mottok ballen istedenfor tre som det hadde vært tidligere (FIFA, 2021). I tillegg kom tilbakespillsregelen i 1992, en regel som endret keeperrollen fra å hovedsakelig være en skuddstopper, til å bli mer lik en fotballspiller (Hovland, 2019).

Likevel er det noe som alltid har vært likt med fotballspillet. Spillet har alltid foregått med 11 mot 11 og kampene like lange. Grunnprinsippet har også i alle år vært det samme. Målet er å vinne kampen ved å score flere mål en motstanderlaget. Prinsippet for det angripende laget er å score mål, mens for det forsvarende laget er det å hindre mål eller vinne ballen, slik at rollene skiftes om (Bergo, Johansen, Larsen & Morisbak, 2002). Selv om spillet har blitt endret på mange måter i løpet av historien vil grunnsteinene mest sannsynlig alltid være de samme. Slik har det alltid vært, og slik vil det nok alltid være.

Fotballen fikk utover på 1900-tallet et sterkt fotfeste her i Norge, og det ble en form for underholdning og aktivitet for oss nordmenn. Utenom i krigsårene, 1940-1945, har det alltid blitt spilt sesong, hvor det laget med flest poeng blir kåret som mester. Det har blitt som en vane. Fotballsesongen starter i mars/april og varer til november/desember, og det skal spilles i hovedsak to turneringer: Seriespill og norgesmesterskap. Kampene fordels utover en hel sesong, og det blir vanligvis spilt en kamp i uken, men av og til to kamper for å få gjennomført alle. Dette avhenger ofte av hvor langt et lag kommer i norgesmesterskapet. Når sesongen er slutt, blir det kronet en seriemester og en cupmester før lagene tar ferie. For og så starte oppkjøringen til en ny sesong noen uker etterpå. Slik har det vært i 74 år, siden 1945 frem til 2019, i 2020 skulle derimot toppfotballen møte på de største utfordringene siden krigens slutt.

Ut fra ingen steder kom det i 2020 et virus som skulle sette en stopper for alt vi er vant med i fotballen. Covid-19 ble til slutt erklært til en pandemi av WHO og samfunnet ble stengt ned, omtrent over hele verden. Fotballen fulgte i samme sporet, og ble utsatt eller avlyst i de aller fleste land. Det som vi alle hadde blitt vant til skulle komme, kom aldri, og det ble plutselig usikkert om det i det hele tatt skulle bli spilt fotball her i Norge i 2020. Covid-19 kom som et uromoment og skapte enormt med usikkerhet i samfunnet, også i fotballen. Det neste delkapitlet vil ta for seg nettopp dette viruset som kom og satte samfunnet på «pause», for å prøve å skape en forståelse av hva det egentlig er for noe.

2.2. Covid-19

Dette delkapitlet handler i stor grad om virologi, altså læren om virus, og har fokus på covid-19 viruset. Det vil bli presentert hva viruset er og hvor det stammer fra, og hvorfor akkurat dette er mer smittsomt enn andre lignende virus. I tillegg kommer det et teknisk avsnitt om viruset, og et om vaksiner som nå er blitt utviklet. Det hele vil til slutt bli rundet av med litt informasjon om smittevernregler, som vi har måttet leve med under hele pandemien.

Covid-19, eller *severe acute respiratory syndrom coronavirus 2* (SARS-CoV 2) som det egentlig heter, er et dødelig virus som først ble oppdaget i Whuan, Kina i desember 2019 (Yüce, Filiztekin & Özkaya, 2020; Li et al., 2020). Covid-19 viruset påvirker luftveiene til mennesker i ulik alvorlighetsgrad. Noen blir omtrent ikke påvirket, eller får bare lette symptomer, mens andre kan få alvorlige symptomer som igjen kan føre til død. Til sammen er det syv former av dette viruset som er oppdaget og som kan smitte mennesker. Fire av disse er kun kjent for å skape milde luftveis symptomer og irritasjon, mens de tre andre kan forårsake et alvorlig sykdomsforløp (Li et al., 2020). Inkludert covid-19 (SARS-CoV 2) er de to andre: SARS-CoV, også kjent som *severe acute respiratory syndrom coronavirus*, og MERS-CoV, også kjent som *Middle East respiratory syndrom coronavirus* (Li et al., 2020). Alle disse tre har hatt større utbrudd og ført til flere hundre dødsfall, med covid-19 som det aller dødeligste.

Både SARS-CoV og MERS-CoV ble aldri globale pandemier og var geografisk avgrenset til mindre områder. Begge hadde flere tusen smittet, og flere hundre dødsfall (Li et al., 2020). SARS-CoV 2 har hatt mye høyere smittetall og dødstall enn sine to forgjengere, med flere millioner i begge kategorier (Li et al., 2020). Grunnen til dette kommer nok av SARS-CoV 2 er mye mer smittsom sammenlignet med de to andre (Li et al., 2020). Reproduksjonsnummeret for SARS-CoV 2 er på 2,2, dette vil si at det i gjennomsnitt blir smittet 2,2 personer av et covid-19 tilfelle (Li et al., 2020). Det har gjort det ekstra utfordrende at viruset kan smitte gjennom personer som er asymptomatiske, altså ikke har noen synlige symptom. Høye smitte- og dødstall førte til at WHO den 11.mars 2020 erklærte covid-19 virusets utbrudd til en pandemi (Cucinotta & Vanelli, 2020).

Covid-19 viruset er et RNA-virus. RNA ligner på mange måter på DNA, men mens DNA alltid er dobbeltrådet kan RNA både være enkelt- og dobbeltrådet. Covid-19 viruset har enkelttråd, og med et genom på rundt 30kb er det et av de største RNA-virusene vi kjenner til (Yüce et al., 2020; Li et al., 2020). Grunnen til at viruset har fått navnet coronaviruset er på grunn av den karakteristiske likheten med en krone når en ser på det i et mikroskop (Li et al., 2020). Virusets reseptor i den menneskelige kroppen er angiotensin-converting enzyme 2 (ACE2), et enzym som blant annet finnes i lungene og det kardiovaskulære systemet (Gheblawi et al., 2020). Siden denne reseptoren finnes i lungene, er det her viruset setter seg. Det kommer inn via luftveiene og kan skape store skader på lungene og lungevevet. Dette viser review-studien til Ye, Zhang, Wang, Huang & Song (2020) som ser på lungeskadene til flere covid-19 pasienter ved hjelp av CT bilder.

For å få bukt på covid-19-pandemien trengs det vaksiner. Selv med store nedstenginger i omtrent alle land i verden klarte en ikke å utslette viruset, og utbruddene har kommet og gått i omtrent et år. Det er utfordrende å utvikle vaksiner til slike virus, og covid-19 forgjengerne SARS-CoV og MERS-CoV hadde ingen Food and Drug Administration (FDA) godkjente vaksiner (Li et al., 2020). Dette kan være en av grunnen til at utviklingen av en effektiv vaksine har tatt så lang tid. Den første FDA godkjente vaksinen tilhørte Pfizer-BioNTech og kom i midten av desember 2020, nærmest et år etter det første covid-19 tilfelle. Denne vaksinen skal være 95% effektiv mot viruset (Oliver et al., 2020). Heldigvis er det kommet flere vaksiner i etterkant som er blitt godkjente til bruk, og her i Norge har vi pr. nå. 1.mars 2021, tre vaksiner som godkjente: Pfizer-BioNTech, Moderna, og AstraZeneca (Legemiddelverket, 2021). Moderna vaksinen er omtrent like effektiv som Pfizer-BioNTech med en effektivitetsgrad på 94,1 (Oliver et al., 2021). Mens AstraZeneca vaksinen har vært mye diskutert, spesielt i media, ikke bare på grunn av sin effektivitetsgrad på «bare» 70% (Voysey et al., 2021, s. 105), men også fordi den kan føre med seg alvorlige bivirkninger som blodpropp. I første omgang ble den godkjent til bruk her i Norge, men den har i ettertid, etter dette var skrevet, blitt fjernet fra vaksinasjonsprogrammet. Dette på grunn av flere komplikasjoner i form av dødelig blodpropp hos personer som har mottatt vaksinen. Det jobbes stadig med å utvikle og godkjenne nye vaksiner som skal hjelpe med å kontrollere covid-19 viruset. Forhåpentligvis kommer det andre vaksinevarianter som blir godkjente utover våren/sommer 2021 slik at det kan vaksineres hurtigere og bedre.

2.2.1. Smittevern

På bakgrunn av covid-19-pandemien har vi det siste året måtte leve under smittevernregler. Dette er regler som skal hindre at smitten sprer seg mellom befolkningen. I Norge har vi hatt ulik grad av forskjellige smitteverntiltak, noen har vært gjeldende på nasjonalt nivå, andre på regionalt nivå, mens noen bare har vært anbefalinger. Som nevnt tidligere er WHO sitt viktigste smitteverntiltak, sosial distansering (Cucinotta & Vanelli, 2020). Dette ser vi igjen i smitteverntiltakene vi har hatt i Norge, hvor sosial distansering har lagt grunnlaget for tiltakene. Her i Norge har disse tiltakene forandret seg underveis, avhengig av hvordan smitten er i samfunnet. Det har likevel vært felles råd som har vært så godt som faste gjennom hele pandemien. Folkehelseinstituttet (FHI) har disse rådene pr. i dag (19.03.2021):

- *Husk god hånd- og hostehygiene*
- *Hold 1 meter avstand til andre enn de du bor med. Unngå fysisk kontakt, inkludert håndhilsing og klemming.*
- *Risikoen for smitte er høyere inne enn ute (særlig i små og dårlige ventilerte rom).*
- *Dersom du får symptomer på luftveisinfeksjon, må du holde deg hjemme og du bør ta en test hvis du mistenker at du er smittet med koronaviruset. (FHI, 2021)*

I starten av pandemien var smitteverntiltakene enda strengere enn dette. Vi skulle blant annet holde 2 meter avstand til hverandre, og alt næringsliv som ikke var samfunnsnyttig ble stengt. Det vil si for eksempel alt av butikker utenom dagligvarer og apotek. Tiden gikk og tiltakene ble justert etter hvordan smitten var i landet. Var det lite smitte ble tiltakene lettet på, var det mye smitte ble tiltakene strammet inn. Geografisk har det også vært stor variasjon, og spesielt Oslo har blitt rammet ekstra hardt av covid-19-pandemien og dermed hatt strenge tiltak over lengre tid. Vi har nå levd med tiltak i over et år, og for de fleste har dette bare blitt en del av hverdagen. Vi bruker munnbind hvis det er vanskelig å holde 1 meter avstand. Man minimaliserer sosial kontakt med andre så mye som mulig. Man håndhilser eller klemmer ikke lenger. Selv når vi en dag kommer tilbake til den «normale hverdagen» vil nok noen av disse tiltakene fortsatt leve igjen i oss en stund til.

2.3. Fotball under pandemien - fra nedstengelse til ferdigspilt sesong

12.mars 2020 ble all fotballaktivitet i Norge stengt, både på topp- og breddenivå. Da ble all aktivitet i toppfotballen stoppet frem til minimum 15.april (Sande & Giæver, 2020). Den opprinnelige seriestarten dette året skulle være første helgen i april, altså 3.-5. april (Stormoen, 2020). Fotballen var altså stoppet så lenge at seriestarten måtte utsettes på ubestemt tid, med tidligste kampoppstart i mai. I tillegg var det forbud mot all organisert trening i starten, noe som skapte utfordringer for toppklubbene (Vaagbø, Bergh-Johnsen & Skandsen, 2020). Ettersom de livnærer seg på at de ansatte spillerne skal trene organisert med resten av laget.

Mars måned gikk og det ble ikke åpnet noe mer for trening før 1.april 2020, da kunne man ifølge NTF (Norges Toppfotballforening) trene så lenge man fulgte retningslinjene til myndighetene (Flateby, 2020a). Altså ikke mer enn fem og fem, og med to meters avstand. Dette gjorde altså at spillerne ikke hadde lov å trene organisert på 20 dager. Noe som førte til permitteringer i flere klubber. Ikke bare ble ansatte i administrasjon eller klubb permitterte, også mange spillere ble permitterte (Pressemelding Niso, 2020; Flateby, 2020b). Reglene vi hadde når pandemien startet var at hvis en hadde gått permittert i 14 dager kunne man finne seg en ny arbeidsgiver, dette gjaldt også for spillere. Derfor var mange klubber redde for å permittere spillere med høy verdi, i frykt for å miste de. Da spesielt til utenlandske klubber. Dette førte igjen til «skeive» permitteringer, hvor spillere med antatt høy verdi ikke ble permitterte, eller bare delvis permitterte, mens spillere med antatt lavere verdi ble permitterte (Flateby, 2020b).

Ukene gikk og selv om det ble åpnet for gradvis organisert trening for toppklubbene her i Norge, lot seriestarten fortsatt vente på seg. I første omgang ble den utsatt fra 15.april til slutten av mai. Likevel ble det fortsatt planlagt at det skulle spilles en normal sesong, med 30 kamper (Madsen, 2020a). Ingen eller liten åpning av samfunnet før mai førte til enda mer usikkerhet rundt sesongstart, men 7.mai 2020 kom beskjeden som hele fotball Norge ventet på. Seriestarten til Eliteserien var satt til 16.juni, mens Obos-ligaen startet 4 uker senere. I tillegg fra 7.mai 2020 fikk toppfotballen lov å trene organisert med kontakt, noe som ikke hadde vært lov siden 11.mars 2020 (Waagaard, 2020a).

Grunnen til at det ble åpnet for trening med kontakt på dette tidspunktet var NFFs arbeid med en toppfotballprotokoll. Dette var en protokoll utarbeidet for å hindre at en skulle få covid-19 smitte inn i klubbene, og hvis det først skulle skje, skulle denne smitten ikke ut til befolkningen (NFF, 2021). På en annen måte kan en si at toppfotballprotokollen var toppfotballens smitteverntiltak. Som nevnt tidligere har vi hatt flytende smitteverntiltak her i landet som har endret seg over tid. Det samme har toppfotballprotokollen gjort. Enhver klubb som skal delta i seriespill på et av Norges to høyeste nivåer, plikter seg til å overholde protokollen. En protokoll som er ganske streng.

Toppfotballprotokollen er delt inn i fem kapitler, hvor mange av de har egne underkapitler. Disse fem kapitlene er: 1. Innledning, 2. Smitteforebyggende tiltak, 3. Smittetilfeller og karantene, 4. Informasjon om og opplæring i smitteverntiltak, og 5. Rapportering (NFF, 2021). Protokollen tar altså ikke bare for seg hvordan hindre smitte, men også hvordan en skal håndtere smittetilfeller hvis det skulle oppstå. Dette skapte en ny hverdag både for spillerne og ansatte i klubbene. Mye måtte «ofres» for å få gjennomført fotballsesongen, og spillerne levde nærmest i karantene under hele sesongen, punkt 2.3 i toppfotballprotokollen (NFF, 2021). Noe som var avgjørende for å få fotballen i gang igjen, og for at det ble sesong i 2020.

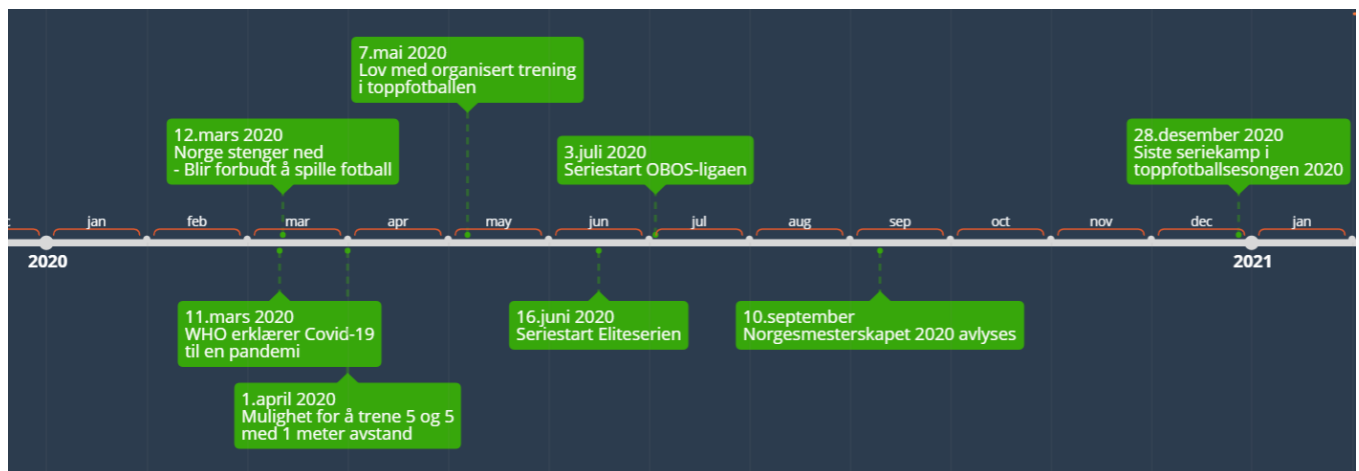
Første runde i eliteserien 2020 ble spilt 16.juni og den siste serierunden 22.desember. I OBOS-Ligaen ble første runde spilt 3.juni og den siste 13.desember. I tillegg ble det spilt noen kvalifiseringskamper senere. Alle 30 kampene som hvert lag skulle spille i løpet av en periode på knappe 6 måneder for Eliteserien, og under 6 måneder for OBOS-ligaen. Dette gir et snitt på ca. 1,25 kamper i uka. Sesongen før, fotballsesongen 2019, var dette snittet på ca. 0,93 kamp i uka. I tillegg til å spille flere kamper var klubbene påvirket av samfunnssituasjonen og covid-19. Det ble så alvorlig at NFF måtte avlyse Norges eldste fotballturnering for menn, nemlig Norgesmesterskapet (Madsen, 2020b).

Under hele sesongen levde spillerne under toppfotballprotokollen for å hindre å bli smittet eller å smitte andre, men klarte de dette? Ifølge en rapport gitt ut i slutten av februar 2021, som handlet om kontakttrening i breddeidretten, er svaret på dette delvis. Det har i løpet 908 kamper med 1700 spillere vært 40 tilfeller av covid-19 i toppfotballen (Olsvik, Vatshaug & Strandheim, 2021). Av disse smittetilfellene har mest sannsynlig bare et oppstått under selve kampen, og de fleste tilfellene kommer nok inn i toppfotballen via nærkontakter til

spillere eller ansatte. Det er større sannsynlighet for å bli smittet utenfor treningsaktivitet enn i selve aktiviteten. Selv om det har vært 40 tilfeller av covid-19 i toppfotballen i 2020, kan ingen av disse spores frem til smitte i befolkningen. Dette er ekstremt positivt og viser at toppfotballprotokollen har fungert til sin hensikt (Olsvik, Vatshaug & Strandheim, 2021).

Dagene gikk og sesongen ble til slutt fullført. Alle kampene ble spilt, selv med et par covid-19 tilfeller i noen klubber. Sesongen 2020 var historie og alle så frem mot en mer normal sesong i 2021. Når dette blir skrevet er det omtrent et år siden 12.mars 2020 og nedstengingen av samfunnet og fotballen. Likevel er ting absolutt ikke tilbake til normalen. Fra 19.februar fikk ikke toppfotballen lengre lov til å spille treningskamper, med unntak av de som fremdeles er med i europacupene (NFF, 2021). Dette førte til at seriestarten har blitt flyttet fra slutten av mars/starten av april til første helga i mai (Madsen, 2021). Dermed blir sesongen 2021 heller ikke en vanlig sesong. Da gjenstår det bare å vente å se hvor påvirket denne fotballeksongen blir av covid-19.

Figur 1. Tidslinje over nøkkeldatoer for toppfotballen 2020.

2.4. Fotball og Covid-19

Etter å ha levd med covid-19-pandemien i et år finnes det begrenset med forskning på området, noe som er naturlig siden det er et relativt ferskt fenomen. En må forvente at i løpet av de nærmeste årene vil det komme mer forskning på feltet (Drewes, Daumann & Follert, 2021). Det finnes likevel litt forskning, og årets første utgave av Soccer & Society (Vol.22, 1-2, 2021) var dedikert til fotballens sammenheng med covid-19-pandemien. I dette nummeret av tidsskriftet blir flere sosiale faser ved fotballen, i lys av covid-19 diskutert. Blant annet fotballen som business, fotballen i en krisesituasjon, konsekvensene av en nedstenging for spillerne, og hvordan fotballen kunne komme i gang igjen under en global pandemi. Mange av disse artiklene vil her bli brukt for å kontekstualisere hvordan covid-19 har påvirket fotballen. Tidligere i oppgaven har det blitt fortalt om hvordan toppfotballsesongen i Norge har vært i 2020. I denne delen vil det bli gått mer inn på hvordan økonomien i fotballen internasjonalt har blitt påvirket av covid-19, om fotball virkelig er viktig for samfunnet, og om fotball i det hele tatt er forsvarlig å spille under en pandemi?

2.4.1. Covid-19 smitte i fotballen

Fotballen ble som nevnt tidligere stengt ned i Norge i mars 2020, og det var ikke bare her i landet den ble nedstengt. Omtrent alle landene i Europa satte også fotballen på vent (Drewes et al., 2021). Den største forskjellen fra oss og de, var at de fleste var i slutten av sesongen, med bare 10-12 kamper igjen å spille. Med tanke på at en ikke helt visste hvordan viruset spredte seg var nok dette en riktig beslutning å ta. De aller fleste europeiske ligaene kom midlertidig gang igjen, og serien ble ferdigspilt (Tabell 1.) (Drewes et al., 2021). Som kan ses i tabellen ble et stort flertall av disse kampene spilt for tomme tribuner. Disse kampene fikk tilnavnet «ghost games». Slik spilles også fotballen i dag, i 2021. Grunnen til dette er for å ikke samle store folkemengder, slik at viruset kan spre seg. Vanlig spredning av covid-19 skjer gjennom direkte kontakt eller dråpesmitte (Schumacher et al., 2021). Dette gjør at viruset kan spres gjennom fotballkamper, siden fotballen er en kontaktidrett hvor det

nærmest er umulig å holde avstand til enhver tid. Så hvor smittsomt er egentlig fotballspillet?

Country	League	Date of postponement	Proceedings	Notes
Austria	tipico – Bundesliga	March 18	Restart June 2	Matches played behind closed doors
Belgium	Jupiler Pro League	March 13	Season cancelled May 15	Club Brugge appointed Champion
Czechia	Fortuna Liga	March 12	Restart May 23	Matches played behind closed doors
Denmark	3 F Superliga	March 12	Restart May 23	Matches played behind closed doors
England	Premier League	March 12	Restart June 17	Matches played behind closed doors
France	Ligue 1	March 13	Season cancelled April 30	Paris Saint Germain appointed Champion
Germany	Bundesliga	March 13	Restart May 16	Matches played behind closed doors
Italy	Serie A	March 9	Restart June 20	Matches played behind closed doors
Netherlands	Eredivisie	March 12	Season cancelled April 24	No champion appointed
Norway	Eliteserien	Season not started	Restart June 16	Matches played behind closed doors
Poland	PKO Ekstraklasa	March 13	Restart May 29	Matches played behind closed doors
Portugal	Liga NOS	March 12	Restart June 3	Matches played behind closed doors
Russia	Premier Liga	March 17	Restart June 19	Matches played behind closed doors
Scotland	Scottish Premiership		Season cancelled May 18	Celtic Glasgow appointed Champion
Spain	La Liga	March 12	Restart June 11	Matches played behind closed doors
Sweden	Allsvenskan	Season not started	Restart June 14	Spectators allowed
Switzerland	Raiffeisen Super League	March 2	Restart June 19	Matches played behind closed doors
Turkey	SPORTOTO SüperLig	March 19	Restart June 12	Matches played behind closed doors

Tabell 1. Fotballsesongen i Europa 2019/2020, hentet fra Drewes et al., 2021, s. 126.

For å prøve og finne ut hvor smittsomt det er å spille fotball kan en først se på hvor mange fotballspillere som har blitt smittet av covid-19. Som nevnt tidligere var det her i Norge i løpet av 2020 sesongen 40 tilfeller av covid-19 smitte, men de aller fleste av disse kom fra andre nærkontakter av spillerne (Olsvik, Vatshaug & Strandheim, 2021). To andre studier har også sett på hvor mye smitte det finnes innad i toppklubber både på spillere og støtteapparat, disse studiene er gjort i henholdsvis Bundesliga og Bundesliga 2 i Tyskland (Meyer et al., 2021) og i QNB Stars League i Qatar (Schumacher et al., 2021). Studien til Meyer et al. (2021) ser på covid-19 smitte innad i lagene i Bundesliga og Bundesliga 2 etter fortsettelsen av sesongen i mai frem til siste kampdag i slutten av juni. Til sammen i den perioden var det 1702 personer som ble regelmessig testet. 10 spillere av denne gruppen testet positivt for korona. Åtte av disse testene var positive før fortsettelsen av sesongen, og spillerne som testet positivt ble satt i karantene før de fikk møte laget å starte med trening igjen. De to andre positive testene kom etter lagene hadde returnert til trening, og et lag ble satt i karantene i to uker (Meyer et al., 2021). Den andre studien, studien til Schumacher et al. (2021) har til sammen 1337 personer som ble testet minimum en gang. Disse personene var spillere og støtteapparat i klubber i Qatar som spilte på øverste eller nest øverste nivå. Blant spillerne var det 29 positive eller reaktive tester under testperioden, og 7 positive eller

reaktive tester før testperioden startet. Av disse 36 prøvene var det 20 personer som hadde ukjent smittevei. To av de kjente smitteveiene kom gjennom en setting med fotballaget, men derimot ikke på kamp eller i trening (Schumacher et al., 2021).

Dette viser til at sannsynligheten for å bli smittet i selve kampen eller på selve treningen er ganske lav (Meyer et al., 2021; Schumacher et al., 2021). Alle ligaene i studien var under strenge smittevernregler, lik som toppfotballprotokollen her i Norge. Noe som kan være et tegn på at dette er nødvendig for å kunne hindre smitte innad i fotballen. Likevel så viser studiene at det er betydelig større sjanse for en fotballspiller å bli smittet i en sosial setting (Meyer et al., 2021; Schumacher et al., 2021). Studien til Meyer et al. (2021) viser til at risikoen for smitteoverføring i selve kampen og på trening er ikke spesielt høy, men vil verken bekrefte eller falsifisere det i studien sin. Schumacher et al. (2021) derimot konkluderer med at risikoen for covid-19 smitte ved utendørs kontakt idrett er lav når forebyggende tiltak er til stede, selv om det i samfunnet ellers er generelt høye smittetall.

I tillegg til å se på hvor mye smitte det har vært i fotballen etter oppstarten, kan vi også se på hvor mye kontakt det er i en fotballkamp, for å finne ut av hvor smittsomt fotballspillet egentlig er. Vi vet det at covid-19 viruset smitter gjennom dråpesmitte, hvor en frisk person inhalerer viruspartikler som en infisert person har ekshalert eller gjennom direkte kontakt (Knudsen, Thomasen & Andersen, 2020; Schumacher et al., 2021). Disse partiklene kan komme når en smittet person hoster eller nyser, eller ved tung pusting eller skriking. På en fotballbane vil en både ha direkte kontakt med hverandre, og det vil være en del pusting og skriking. Dette burde kvalifisere til at smitten kan spre seg på en fotballbane. Derimot er det usikkert hvor lenge viruspartiklene er i luften, og hvor langt de kan spre seg (Knudsen et al., 2020). Som nevnt tidligere viser ulike studier at sannsynligheten for smitte på en fotballbane er relativt lav (Meyer et al., 2021; Schumacher et al., 2021). Dette kan ha en sammenheng med hvor mye «kontakt» det egentlig er på en fotballbane. For selve kontakten mellom spillerne på fotballbanen er relativt lav, og Schumacher et al. (2021) viser til at i løpet av en 90 minutters fotballkamp bruker spillere cirka mellom 30-90 sekunder innenfor 1,5 meters avstand fra hverandre. Knudsen et al. (2020) viser til en gjennomsnittstid på 87,8 sekunder eller 1 minutt og 28 sekunder, hvor spillerne er innenfor 1,5 meters avstand. Den høyeste tiden de fant i løpet av en 90 minutters kamp var 656,9 sekunder eller 10 minutter og 57 sekunder, og den laveste tiden de fant var 0 sekunder (Knudsen et al., 2020). Det kan ikke

konkluderes med at tiden som blir brukt innenfor nær kontakt av en annen spiller på en fotballbane har noe å si for smitterisikoen (Knudsen et al., 2020). Forskning viser derimot at kontakttiden i selve fotballspillet er limitert.

2.4.2. Covid-19-pandemiens effekt på fotballklubber

Når fotballen stengte ned i mars 2020 skapte dette store bekymringer blant fotballklubber om hvilken effekt dette vil ha. Det som skapte størst spørsmålstegn hos de fleste klubbene var økonomi. Hvis det ikke kunne spilles kamper, hvordan skulle en da få inntekter, mens de samme utgiftene var der fortsatt. Den viktigste inntektskilden hos klubber i de fem største ligaene i Europa er mediaavtaler, som står for mellom 39% på det laveste (Bundesliga) og 59% på det høyeste (Premier League) (Drewes et al., 2021). Under nedstengelsen av samfunnet og fotballen ble det lite inntekter. Når en ikke spilte kamper kom det inn hverken media eller kampinntekter (Drewes et al., 2021; Gouveia & Pereira, 2021). Den største utgiften til klubbene var lønn til spillere og annet personell, en utgift som ikke bare forsvant over natten. De fem største ligaene i Europa; Premier League, La Liga, Bundesliga, Serie A og Ligue 1, betalte i 2019 henholdsvis 59,1%, 66,2%, 52,8%, 66,4% og 74,6% av medianinntektene sine i lønn til ansatte (Drewes et al., 2021). Dette vil si at når inntektene fra mediaavtaler ikke kommer, vil klubbene bli stående igjen med en enorm utgift i lønn til ansatte som kan bli vanskelig å dekke uten tiltak.

Det viktigste tiltaket som ble gjennomført for å krympe utgiftene var å forsøke og få ansatte, og da spesielt spillere til å ta lønnskutt (Drewes et al., 2021; Kennedy & Kennedy, 2021; Moore, 2021). I enkelte ligaer og klubber var dette ikke noe spesielt stort problem, men det skulle vise seg å bli svært utfordrende i Europas største liga, Premier League. Det første økonomiske tiltaket en del Premier League klubber gjorde var å sette ikke-spillende ansatte på *furlough* (Kennedy & Kennedy, 2021). *Furlough* er en lignende permitteringsordning som vi har her i Norge, hvor staten betaler opp til en viss prosentandel av lønnen til den ansatte. Dette satte sennene i kok, ikke bare hos supportere, men hos befolkningen generelt, og klubbene som hadde plassert ansatte på *furlough* var nødt til å snu i avgjørelsen (Kennedy & Kennedy, 2021). Disse klubbene ble også truet med en ekstra *windfall tax*, en skatt som må

betales når et selskap går i et høyt uforventet overskudd (Moore, 2021). Det andre økonomiske tiltaket som ble forsøkt gjennomført var å få spillere til å ta lønnskutt, noe som ikke skulle vise seg å bli lett.

Premier League ønsket at spillerne skulle ta et lønnskutt på 30%, for å dekke tap av inntekter etter fotballen ble nedstengt. Dette stilte Professional Footballers Association (PFA), spillerorganisasjonen i England, seg sterkt imot (Kennedy & Kennedy, 2021). Noe som førte til at de aller fleste klubber fortsatte å betale spillerne sine som normalt, med unntak av et par klubber. Chelsea FC fikk forhandlet frem et 10% lønnskutt hos sine spillere, 20% lavere enn det ønskelige, og Southampton FC spillerne gikk med på en lønnsutsettelse, hvor de skulle få betalt mer på et senere tidspunkt (Kennedy & Kennedy, 2021). Spillerne handlet ikke alene i å takke nei til lønnskutt, spesielt agentene deres var med på å påvirke avgjørelsen. De argumenterte med at hvis de aksepterte lønnskutt, kunne klubbene spare opp disse pengene slik at de kunne kjøpe inn konkurrerende spillere ved neste overgangsvindu. Hvor stor andel av spillerne som tok dette argumentet i betraktning er derimot usikkert (Kennedy & Kennedy, 2021). Det at spillerne ikke var villig til å ta lønnskutt ble kraftig kritisert. Spillere ble kalt «grådige» og «kriminelle» av enkelte (Kennedy & Kennedy, 2021; Kampmark, 2021). Fotballen ble kraftig kritisert og gikk til å bli samfunnets «sorte får», men var det egentlig fortjent?

Selv om de fleste spillerne i Premier League fikk utbetalt full lønn, betyr ikke det at de ikke bidro til samfunnet. Dette fikk dessverre mye mindre omtale enn at de aviste et lønnskutt (Moore, 2021). Spillerne organiserte blant annet sin egen veldedighetsfond; «Players Together». Hvor de samlet inn mer enn 4 millioner pund til NHS (det britiske helsevesenet) (Kennedy & Kennedy, 2021). I tillegg donerte Premier League 20 millioner pund til NHS og andre vanskeligstilte under pandemien (Moore, 2021). Likevel fikk fotballen mye dårlig omtale, og politikere mente fotballspillere burde bidra mer. En spiller som virkelig fikk folket til å snu var Manchester Uniteds Marcus Rashford. Sammen med organisasjonen FareShare samlet de inn over 20 millioner pund for å at barn i fattige familier skulle få et gratis måltid, som de ville ha fått hvis skolen deres hadde vært åpen (Moore, 2021). Fotballens bidrag under pandemien var nok mer positivt enn det som ble fremstilt, i hvert fall hvis en sammenligner det med andre «velstående» grupper, som bankmenn, daglige leder o.l.

(Kennedy & Kennedy, 2021; Moore, 2021; Kampmark, 2021). Dette viser derimot at fotballens rolle i samfunnet kanskje er viktigere enn det tilsynelatende ser ut til.

2.4.3. Supportere i fotball, er det viktig?

Fotballen har historisk sett vært en sport for folket, der den vokste frem blant arbeidere i England. Den har overlevde mange forskjellige former for kriser gjennom årene, både i form av lokale og globale. Det siste året har kanskje fotballen stått over sin største krise siden andre verdenskrig. For fotballen er til og med covid-19-pandemien enn større krise enn andre verdenskrig (Tovar, 2021). Under andre verdenskrig ble mye av fotballen avbrutt i perioder hvor krigen herjet som mest. Det ble likevel spilt ganske mange kamper, både offisielle og uoffisielle. Her i Norge ble all sport avlyst som en protest mot naziregimet, men det ble likevel avholdt ulovlige idrettsstevner. I Nederland, som også var okkupert av Tyskland, steg derimot tallet på både antall spillere og supportere under okkupasjonen (Tovar, 2021). Tyskland var kanskje den nasjonen som klarte å opprettholde fotballsesongen lengst, her ble fotball spilt som normalt helt frem til 1944. Fotball og sport generelt ble en måte å få folk til å tenke på annet enn krig og elendighet, i en krevende tid det ble dette et lyspunkt (Tovar, 2021). Tilbake til 2020 og covid-19-pandemien er forskjellen stor. Under andre verdenskrig ble det spilt kamper så lenge som mulig, mens under covid-19-pandemien ble fotballen stengt ned og det ble nesten ikke spilt en eneste kamp i hele verden.

Forskjellen fra 1940-tallet til nå er likevel ganske stor. Andre verdenskrig varte i mange år, mens vi nå, litt over et år inn i pandemien, har fått startet mesteparten av idretten igjen, deriblant fotball. Fotballen startet også opp ganske hurtig i forhold til resten av samfunnet, med tysk Bundesliga i spissen. En forutsetning for at den skulle få starte opp igjen var derimot at kampene ble spilt uten supportere, og slik er det fortsatt, godt ut i 2021. Dette gir mening med tanke på hvor mye av inntektene fra fotballklubber som kommer fra mediaavtaler, som nevnt i et tidligere kapittel. At kampene skulle spilles uten supportere ble derimot ikke tatt godt imot av supporterne selv, og mange mente at hvis supporterne ikke kunne være til stede på kamper, var det heller ikke nødvendig å spille kampene (Horky, 2021).

Når sesongene ble sparket i gang igjen og kampene ble sendt på TV hjem i stua til folket, manglet en viktig faktor ved fotballkampen, atmosfæren på stadion. Dette førte til at TV-rettighet innehaverne startet med å sende kamper med kunstig stadion lyd (Drewes et al., 2021). Slik at en hjemme i stua kunne få den vante gamle kampopplevelsen. Dette setter fotballkampen i et annet perspektiv. Kanskje mister den litt av «sjarmen» ved at det ikke kan være tilskuere til stede. Det setter i hvert fall supporteren i et annet lys (Drewes et al., 2021). Klubbene selv er ansvarlige for å produsere fotballkampen som et produkt som fanger vår interesse. Det tyder derimot på at en viktig faktor for produktet er stadionatmosfæren, som blir produsert av supportere på stadion (Drewes et al., 2021). Med den situasjonen vi står oppi nå blir det nok vanskelig å endre på ordningen om tomme tribuner for øyeblikket. Når det derimot blir lettelse på tiltak i fotballen bør klubbene være interesserte i å nytte supporterne i større grad, slik at produktet fotballkampen kan bli enda bedre, og appellere til flere (Drewes et al., 2021).

Selv om vi nå står inne i en situasjon hvor mye er uklart, har vi nå et år etterpå fått en del kunnskap om covid-19-pandemiens påvirkning på fotballen. Mye er blitt annerledes, og fotballen har måttet tenke nytt på mange områder. Blant annet å arrangere kamper uten supportere. Det var ingen populær avgjørelse, men mest sannsynlig nødvendig for å få inn inntekter, som igjen sikrer klubbens eksistens. I tillegg ser man det at å spille fotball under strenge smittevernsrammer er mulig og ikke bidrar til økt smitte, hverken innad i fotballen eller ut til samfunnet. Det er derimot mye vi fortsatt ikke vet om covid-19 og fotballen, og mer forskning og ny kunnskap vil nok komme i løpet av de neste årene. Noe som forhåpentligvis kan bidra til å hjelpe oss å forstå flere sammenhenger, men også forberede oss mot en eventuell ny pandemi. Tennis klubben, All England Lawn Tennis Club (arrangør av Wimbledon turneringen), gjorde nettopp dette etter utbruddet av SARS i 2002. Da startet de med å betale en årlig «pandemi forsikring», som de tjente bra på når de måtte avlyse Wimbledon turneringen i 2020 (Moore, 2021).

3.0. Metode og forskningsdesign

Samfunnsvitenskap er kunnskap om ulike forhold som vi har i samfunnet (Grønmo, 2016). Hensikten ved å forske på samfunnsvitenskapelige fenomen er for å kunne fremme mer kunnskap om samfunnet (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010). Et samfunnsvitenskapelig fenomen kan derimot undersøkes i flere ulike kontekster, og dermed få forskjellige resultater. Metoder i samfunnsvitenskapen skal hjelpe forskere til å finne informasjon om sosiale fenomener, og hvordan en analyserer denne informasjonen (Johannessen et al., 2010). I samfunnsvitenskap skiller man mellom to ulike metoder, kvalitativ og kvantitativ. Forskjellen på kvalitativ og kvantitativ metode er at en i kvalitativ metode går i dybden på et fenomen, og undersøker dette grundig. I en kvantitativ metode undersøkes flere fenomener, og ønsket er å kartlegge omfanget av dem. Ved kvalitativ metode kommer dataene oftest som tekst, mens ved kvantitativ metode kommer dataene oftest som tall (Johannessen et al., 2010; Grønmo, 2016).

I dette metodekapitlet vil fremgangsmåten til studien bli begrunnet og forklart. Det er delt inn i flere ulike deler. Første del skildrer litt om de vitenskapsteoretiske dilemmaene som ble møtt i arbeidet med dette prosjektet, med utgangspunkt i fenomenologien og hermeneutikken. Videre blir den kvalitative metodeprosessen gjennomgått, og valg som ble tatt under prosjektet blir begrunnet med bakgrunn i problemstillingen. De siste delene tar for seg reliabilitet, validitet og etikk i sammenheng med denne oppgaven. Før kapitlet avrundes med en beskrivendedel om svakheter ved metodevalget, noe som også vil bli diskutert nærmere i drøftingsdelen av oppgaven.

3.1. Fenomenologi og Hermeneutikk

Problemstillingen i denne oppgaven bygger på informantenes egen opplevelse av et fenomen. Fenomenet i denne konteksten er covid-19 virusets påvirkning på en toppfotballklubb gjennom lederens oppfattelse. Før å få mer kunnskap om dette ble det gjort intervju med daglig ledere i toppfotballklubber. Dette peker mot et fenomenologisk syn på problemstillingen. Fenomenologi handler om den subjektive opplevelsen til informantene. Tanken med fenomenologi er å kunne forstå meningen i personers erfaringer (Thagaard, 2018). I dette prosjektet er det ønskelig å få frem informantenes egne opplevelser om det å være leder for en toppfotballklubb. De beskriver sin forståelse av sine opplevelser av fenomenet. Det vil dermed bli ulike perspektiv på fenomenet, siden prosjektet har informanter fra ulike klubber. Derfor er det viktig å ha en forståelse av hva fenomenologi er, og hvilken metode som er mest hensiktsmessig å bruke i den sammenhengen.

Istedenfor fenomenologi er det hermeneutikk som er den sentrale inspirasjonskilden til prosjektet. Problemstillingen bygger på fenomenologi, men selve målet med oppgaven er å få en forståelse av hvordan det har vært for de daglige lederne å stå sentralt i en klubb midt i en samfunnskrise. For at dette skal være mulig er forsker nødt til å kunne forstå og fortolke informantenes *mening*, og det er i korte trekk dette som er hermeneutikk (Jenssen, Kjørstad, Seim & Tuft, 2020; Thagaard, 2018). Hermeneutikk strekker seg langt tilbake i historien og ordet kommer fra oldtidens Hellas, og betyr å tolke eller å fortolke. Gjennom historien har hermeneutikk blitt sett på som en form for «teknikk» eller «kunstlære». Det handler om kunsten av å tolke et materiale, for eksempel Bibelen (Jenssen et al., 2020). Dette trenger ikke bare være tekster, det kan være menneskelige handlinger, budskap, produkter, osv. Til dette prosjektet er det valgt å ha en hermeneutisk tilnærming nettopp fordi en som forsker er nødt til å forstå og fortolke hva informantenes budskap og mening er. Skal dette derimot bli vellykket er det viktig å ha kjennskap og forståelse for sentrale begrep i hermeneutikken. Den fremste forskeren på hermeneutikk i nyere tid er Hans-Georg Gadamer (Jenssen et al., 2020). Han setter hovedfokus på begrepet forståelse, og mener at dette ikke er en bestemt aktivitet som vi kan velge å gjøre eller ikke, men at vi konstant må prøve å forstå den

virkeligheten vi er en del av. Gadamer står spesielt for tre viktige begrep i hermeneutikken; Før-forståelse, forståelseshorisont og den hermeneutiske sirkel (Jenssen et al., 2020).

Før-forståelse er ifølge Gadamer det som skjer før en forstår, denne egenskapen er strukturert, men ikke bevisst hos oss mennesker (Jenssen et al., 2020). For at noe skal gi mening for oss mennesker må vi ha en bakgrunn på det vi forstår. Dette gjør at det er vår før-forståelse som gjør det mulig for oss å skape mening i det vi skal tolke (Jenssen et al., 2020). La oss ta et eksempel på før-forståelse til dette prosjektet. Prosjektet handler om toppfotball og covid-19, forsker har mange års erfaring innenfor fotballen, og er i overkant interessert i spillet og det som skjer rundt. Dermed vil bakgrunnen til forskeren gjøre det mulig å tolke mening hos svarene til informantene. Hadde derimot forsker hatt lite kunnskap om fotball ville det også blitt mer utfordrende å tolke mening, eller meningen hadde blitt tolket på en annen måte. Før-forståelse er knyttet til et annet begrep i hermeneutikken, forståelseshorisont.

Vår forståelseshorisont er ifølge Gadamer helheten av vår betinget før-forståelse, med bakgrunn i det historiske (Jenssen et al., 2020). Forståelseshorisonten vår er felles historisk betinget og ikke individuelt, det vil si at private historier ikke står spesielt sterkt når vi skal prøve å forstå. Gadamer mener forståelsen vår kommer fra tanker og forestillinger fra fortiden, og ser på forståelseshorisonten til oss mennesker som en ressurs i å tolke mening (Jenssen et al., 2020). Selv om forståelseshorisonten vår er historisk basert betyr ikke dette at den ikke kan forandres eller endres. Gadamer kaller dette for forståelseshendelse (Jenssen et al., 2020). En slik forståelseshendelse er når en går utover de oppfattelsene man hadde og på denne måten innser noe nytt eller noe annet som vi ikke visste fra før. Dette kan skje gjennom prosessen som blir kalt «den hermeneutiske sirkel».

Den hermeneutiske sirkel er et begrep som blir brukt om hvordan forståelsesprosessen varierer fra helhet til del. Når vi prøver å skape mening om noe vandrer man mellom å forstå på ulik grad (Jenssen et al., 2020). For eksempel i dette prosjektet er det transkriberte intervju som er datagrunnlag. For å kunne skape en mening i dette datamaterialet må en se på det på både som helhet og i deler. Forsker må se på det transkriberte intervjuet som en helhet i seg selv, men samtidig gå inn å prøve å forstå mindre deler av intervjuet. Når en undersøker mindre deler, må en derimot hele tiden være bevisst på hva helheten og det store bildet i intervjuet er. Slik vandrer man gjennom forståelsesprosessen nærmest i en

sirkel, og dermed navnet «den hermeneutiske sirkel». Teksten blir sett på som en helhet i starten, før en begynner å studere den i ulike mindre deler, før det går tilbake til å se på de mindre delene som en del av helheten igjen (Thagaard, 2018).

Gadamer trekker forskeren mer inn i den hermeneutiske sirkel (Jenssen et al., 2020). Han ser fortsatt på variasjonen mellom helhet og del når en skal forstå, men mener at sluttproduktet av det å forstå, først kommer gjennom variasjonen mellom fortolkeren og teksten. Gjennom før-forståelsen vår så har vi alltid en tanke om hva vi skal forstå, noe som kan være med å påvirke forståelsesprosessen og meningen vi skaper oss (Jenssen et al., 2020). Når en undersøker teksten nærmere kan denne meningen derimot endre seg eller bekreftes, alt etter hvordan vi forstår teksten. Alle før-oppfatninger vi har trenger ikke alltid være positive eller riktige, de kan også være feil (Jenssen et al., 2020).

Grunnen til at det ble valgt å dykke dypere inn i hermeneutikken for denne oppgaven var for å gjøre et forsøk på å forstå meningen til informantene bedre. Problemstillingen til prosjektet bygger på et relativt nytt fenomen om toppfotballen i sammenheng med en pandemi. Før-forståelsen til forsker spiller inn på hvordan meningen blir tolket og hva som blir mening. En annen forsker kan finne en annen mening på bakgrunn av deres før-forståelse. For å forstå meningen er datamaterialet nødt til å sees på som både helhet og del, som i den hermeneutiske sirkel. Det må varieres mellom å se på intervjuene som en helhet i seg selv, og å gå mer spesifikk inn i deler av intervjuene for å finne mening i det store. Forhåpentligvis kan dette hjelpe til for å forstå informantenes mening om et relativt ukjent fenomen.

Utfra det som har blitt tatt for seg i dette delkapitlet måtte denne oppgaven gjennomføres som et kvalitativt prosjekt. Dette fordi selve problemstillingen bygger på et fenomenologisk perspektiv, mens arbeidet med intervjuene, transkripsjonen og analysen, har forankring i hermeneutikken. Selv om det er en diskusjon om konflikten mellom fenomenologi og hermeneutikk har det blitt valgt å inkludere, i hvert fall litt, om begge i oppgaven.

3.2. Kvalitativ metode

Hvilken metode som skal brukes får å finne svar på problemstillingen kommer av hva problemstillingen ønsker å undersøke (Johannessen et al., 2010). Dette prosjektet ønsker å undersøke hvordan ledere i toppfotballen har opplevd covid-19-pandemien. Det vil bli gått i dybden på et spesifikt fenomen, og en er ikke ute etter å kartlegge et bredt antall fenomener. Det blir brukt flere informanter til å svare på det samme fenomenet, slik at en kan få en bedre forståelse av det ene fenomenet.

En kan også se på prosjektet som en casestudie. Casestudier er studier hvor en undersøker et fenomen opp mot sin virkelige kontekst, hvor avgrensingene ikke er klare (Bukve, 2016). Dette er best egnet i studier hvor en ønsker å forstå og forklare handlinger og prosesser, og er dårlig egnet til kartlegging av fenomen, som er mer i fokus i kvantitative studier (Andersen, 2013). Casestudier kan komme i form av både enkeltcasestudier og flercasestudier, hovedforskjellen på disse er hvordan en velger å undersøke casen i studien (Bukve, 2016). Denne studien er en flercasestudie fordi den undersøker et fenomen, som er opplevelsen til ledere i toppfotballen. Ut fra flere informanter i ulike klubber, hvor alle har blitt påvirket i forskjellig grad. Konteksten som fenomenet er knytt opp til er covid-19-pandemien. Den kunne også ha blitt gjennomført som en enkeltcasestudie. Da måtte alle informantene ha vært fra samme klubb, slik at en kunne undersøkt hvordan opplevelsen av covid-19-pandemien hadde vært på en spesifikk fotballklubb. Med andre ord er flercasestudier hensiktsmessige å bruke når en ønsker å finne typiske trekk eller variasjoner til et fenomen (Bukve, 2016). Noe som problemstillingen til dette prosjektet ønsker. Til casestudier kan det brukes flere ulike metoder for innsamling av data, men en av de mest utbredte er samtalebaserte dybdeintervju (Andersen, 2013). På bakgrunn av dette, i samhandling med problemstillingen, er dybdeintervju valgt som metode til dette prosjektet.

3.3. Det kvalitative forskningsintervju

Et kvalitativt forskningsintervju ønsker å belyse intervjusubjektenes forståelse av verden (Kvale & Brinkmann, 2009). Metoden intervju er fleksibel og enkel å gjennomføre, i tillegg gjør den det mulig å gå i dybden på informantens oppfattelser og erfaringer (Johannessen et al., 2010; Andersen, 2013). Dette gjør intervju til en av de mest brukte metodene innenfor kvalitativ forskning. Selv om intervju stort sett er enkelt å gjennomføre, og har mange likheter med den dagligdagse samtalen, er en nødt til å forberede seg grundig i forkant av intervjuene, for at en ikke skal støte på store utfordringer senere i prosessen (Kvale & Brinkmann, 2009).

Et vanlig problem som kan oppstå hvis en ikke har forberedt seg godt nok til intervjuet finner en ofte ikke før de skal analyseres. Da kan man ofte innse at ny kunnskap ikke blir produsert, og forskningsprosjektet vil ha lite nytteverdi (Kvale & Brinkmann, 2009). Til dette prosjektet er det gjort flere tiltak for å sikre at intervjuene og analysene av disse skal kunne skape ny kunnskap, blant annet: Utviklet en prosjektplan tidlig i forskningsprosessen, gjennomgått relevant metode litteratur, et strategisk utvalg av informantene, og en godt gjennomtenkt intervjuguide som bygger på problemstillingen. Det er også gjort et grundig litteratursøk om hvilken forskning som er gjort tidligere på dette området, og relevant litteratur kan leses om i kapittelet om kontekst, begrep og empiri.

Problemstillingen til dette prosjektet bygger på opplevelsen og håndteringen til ledere i toppfotballen under covid-19-pandemien. Siden det søkes etter å vite mer om ledernes opplevelse er intervju en relevant metode. Under intervju kan en lettere gå i dybden på informanten, noe som gir mer frihet i hva han/hun ønsker å prate om. Dette er viktig for å få intervjusubjektet til å ta opp tema som føles viktig for han/hun, og først da får en virkelig undersøkt personens tanker, erfaringer, følelser, og opplevelser (Johannessen, 2010).

3.3.1. Intervjuguide

Når en gjennomfører intervju til et forskningsprosjekt bruker man ofte et hjelpemiddel i form av en intervjuguide. Intervjuguiden er et «manus» til intervjuet som skal gjennomføres

(Kvale & Brinkmann, 2009). En kan dele intervjuguider inn i tre kategorier etter hvor strukturerte de er. De tre kategoriene er: *Ustrukturert*, *semistrukturert* og *strukturert*. *Ustrukturerte*- og *strukturerte* intervju er motsetninger. I en *ustrukturert* intervjuguide er spørsmålene åpne og knyttes til et bestemt tema, ingen intervjusituasjon er lik og spørsmålene som stilles tilpasses hvert enkelt intervju. I en *strukturert* intervjuguide derimot er spørsmålene bestemt på forhånd og disse må følges slavisk, hver informant får akkurat de samme spørsmålene i samme rekkefølge. Midt imellom disse to motpolene finnes kategorien *semistrukturert* intervjuguide. En slik intervjuguide har spørsmål og temaer som man skal være innom på intervjuet, men en vandrer frem og tilbake mellom disse. Det kan i tillegg stilles spørsmål utenfor intervjuguiden hvis dette er relevant. Denne formen for intervjuguide er den mest utbredte blant kvalitative intervjuer (Johannessen et al., 2010), og det er derfor også *semistrukturert* intervjuguide (vedlegg 1) som er valgt til dette prosjektet. Grunnen til at det ble valgt *semistrukturert* intervjuguide til dette prosjektet er for å kunne ha mulighet til å få frem informantenes egne opplevelser. Likevel må intervjuet inneholde noen gitte temaer slik at problemstillingen blir svart på. Dette gjør at det ville vært vanskelig å få gode svar både ved bruk av en *ustrukturert*- eller *strukturert* intervjuguide. En *ustrukturert* intervjuguide vil ikke gi gode nok svar som er sammenlignbare, og en *strukturert* intervjuguide vil gi for lite mulighet for informanten til å fortelle om sine egne tanker og opplevelser.

3.3.2. Utvalg og rekruttering

Dette prosjektet handler om ledere i toppfotballklubber og hvordan disse har opplevde en nedstengelse av samfunnet i sammenheng med covid-19-pandemien. På bakgrunn av dette er informantene nødt til å være ledere i toppfotballklubber i Norge. Slik organisasjonsmodellen er oppbygd i de fleste toppfotballklubber i Norge står en igjen med to ulike former for ledere: Daglig ledere og styreledere. Av disse to var det daglig ledere som ble valgt å intervju, dette er i hovedsak for at de er fulltidsansatte i klubben og fikk dermed direkte oppleve konsekvensene av pandemien. Derfor ble det gjort et strategisk utvalg av daglig ledere for å finne informanter til undersøkelsen.

Et strategisk utvalg er hvor informantene til en studie ikke blir tilfeldig valgt, men heller blir valgt med klare mål (Johannessen et al., 2010). Dette er mer vanlig innenfor kvalitative undersøkelser siden man heller ønsker å få så mye kunnskap som mulig rundt et fenomen, enn å få en statistisk generalisering. Det finnes flere former for strategisk utvelgelse av informanter, og hvilke utvelgelse som bør velges er avhengig av problemstilling og hensiktsmessighet (Johannessen et al., 2010). For å finne informanter til denne studien ble det valgt en blanding av *kriteriebasert utvelgelse* og *bekvemmelighetsutvelgelse*. I en *kriteriebasert utvelgelse* blir informantene valgt ut fra noen gitte kriterier. I dette prosjektet har disse kriteriene blitt valgt å kalle inklusjonskriterier. *Bekvemmelighetsutvelgelse* er den formen for utvelgelse som kanskje er mest utbredt, men også den som er minst ønskelig. Denne går utpå at en som forsker velger det som er enklest og mest behagelig for seg selv (Johannessen et al., 2010). *Kriteriebasert utvalg* ligger i bunnen, med inklusjonskriteriene, mens *bekvemmelighetsutvalg* blir brukt for å gjøre det enklere for meg som forsker.

Grunnen til at det blir brukt kriteriebasert utvelgelse er får ha noen klare kriterier i bunnen over hvem som kan være informanter. Disse inklusjonskriteriene henger sammen med problemstillingen. Dermed ble disse inklusjonskriteriene bakgrunn for rekruttering av informanter:

- Informantene må være ansatt som daglig leder.
- Informantene må komme fra en klubb som spiller på en av Norges to øverste nivåer på herresiden, altså: Eliteserien og OBOS-ligaen.
- Klubben til informantene må være medlem av Norsk Toppfotball

Disse kriteriene er med på å avgrense hvem som kan være informanter, de skaper også litt utfordringer. Siden klubbene som kan være med i studien må være i fra Norges to øverste nivåer gir dette kun 32 mulige klubber, ettersom det er 16 lag i Eliteserien og 16 lag i OBOS-ligaen. Hver av disse klubbene har en ansatt som daglig leder, noe som gir 32 aktuelle informanter til undersøkelsen. Det er her *bekvemmelighetsutvelgelsen* kommer inn i bildet. I og med at det er et begrenset antall aktuelle personer som kan være informanter ble det i første omgang valgt ut et par klubber som var ønsket som informanter, og disse ble forsøkt rekruttert via E-post og tlf. Disse klubbene var «håndplukket» av forskeren med bakgrunn i å kunne skape et «riktig» bilde av fenomenet. Et «riktig» bilde er vanskelig å si akkurat hva er for noe, men det var ønskelig å få med klubber fra ulike deler av landet og ulike posisjoner

fra tabellen. Dette nettopp for å kunne se likheter og ulikheter mellom klubbene. Klubber med sterk økonomi har kanskje gjort andre tiltak enn klubber med svak økonomi og lignende. Derfor var tanken at å få med klubber fra ulike geografisk område og plassering på tabellen, vil dette dekke for de forskjellige forutsetningene klubbene har. Det skulle derimot vise seg at det ikke var spesielt lett å få rekruttert informanter fra en så liten gruppe. Strategien gikk fra å håndplukke informanter til å intervju de informantene som hadde interesse og mulighet til å delta.

Rekrutteringsprosessen vart mer utfordrende enn først ventet. Det ble vanskelig å få informanter som kunne stille opp på intervju, og mye arbeid ble lagt ned i prosessen. I utgangspunktet var det tenkt å gjennomføre åtte intervju med åtte ulike informanter. Slik at en fikk fire informanter fra Eliteserien og fire fra OBOS-ligaen. De fleste daglige lederne er i utgangspunktet ganske travle og dette «spesielle» året har nok ikke gjort arbeidsmengden mindre. I tillegg strakk fotballsesongen i år ut, og det ble spilt kamper til langt ut i desember. Dette er potensielle grunner til at det ble mer utfordrende å skaffe informanter enn først ventet. Til slutt endte det opp med 4 intervjuer, noe som er mindre enn det som var ønskelig.

3.3.3. Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene ble gjennomført med en *semistrukturert* intervjuguide (vedlegg 1), som er nevnt tidligere i metodekapitlet. Intervjuenes varighet var mellom 30-70 min, hvor intervjuguiden var ledende for samtalen. Alle ble tatt opp med båndopptaker av typen: *Olympus WS-853*. Det var planlagt å gjøre alle intervjuene fysisk, for å kunne oppleve hele informanten, ikke bare i form som ord, men også kroppsspråk. Dette skulle derimot vise seg å bli så godt som umulig på grunn av pandemien. Når intervjuingen skulle settes i gang på høsten 2020 kom det en ny smittebølge av covid-19 viruset. Dette førte til at myndighetene anbefalte hjemmekontor, og å unngå unødvendige reiser innad i landet. Intervjuene kan en ikke akkurat spesifisere som nødvendige, i hvert fall ikke når de kunne gjennomføres i en annen form, nemlig digitalt. Derfor var det kun det første intervjuet som ble gjennomført fysisk,

mens de andre tre ble gjennomført digitalt med Microsoft Teams. Noe som også bød på enkelte problemer.

Å intervju noen digitalt skiller seg fra fysiske intervju på den måten at man er avhengig av et digitalt hjelpemiddel, for eksempel pc eller telefon. Det ble kun brukt pc som hjelpemiddel i dette prosjektet. Hovedproblemet med de digitale intervjuene kom i form av øyeblikk med ustabil internettforbindelse enten hos forsker eller informant. Dette førte til at bildet og lyden «frøs» flere ganger, noe som gjorde at alt informanten sa om temaet vi pratet om ikke ble tatt opp på diktafonen. For å prøve å minske tapet av relevant datamateriale ble det stilt spørsmål, om de kunne gjenta det som ble sagt. Det virket derimot som svaret som ble gjentatt var betydelig kortere enn det opprinnelige svaret. I tillegg ble det opplevd flere avbrytelser under intervjuet, hvor andre personer distrahererte informanten. Som oftest ved å komme inn i rommet til informanten, men også via telefon. Dette skapte unødvendig mange avbrytelser, som kan ha ført til at litt relevant datamateriale har gått tapt, men det er nok ikke snakk om avgjørende mengder.

Det ble også utfordrende å tolke kroppsspråk til informantene. Kroppsspråk er viktig å observere under intervju fordi det formidler følelser og umiddelbare reaksjoner (Johannessen et al., 2010). Under intervjuene var det bare øvre del av kroppen til informantene som var synlig, noe som gjorde det vanskelig å observere hele kroppsspråket til en person. Ansiktsuttrykk var delvis mulig å observere, men det var heller ikke veldig enkelt å observere det gjennom et kamera med lav oppløsning, slik at bildet ble av dårlig kvalitet. Alle disse problemene kunne blitt løst ved å gjennomføre intervjuene fysisk, slik som var ønskelig. Dessverre gav ikke samfunnssituasjonen mulighet til dette.

3.4. Transkripsjon og analyse

De fire intervjuene som ble gjennomført til dette prosjektet ble alle transkribert. Dette ble gjort ved å høre på lydfilen til intervjuet på 0,5x hastighet, også skrive inn det som ble sagt i et Word-dokument. Transkripsjonen av intervjuene gikk stort sett smertefritt. Den eneste utfordringen som oppstod var tidsbruken på transkriberingen. Transkriberingen tok mye lengre tid enn forventet og planlagt. Dette kom nok av at forsker er relativt ny til å bruke

intervju som metode og har ikke transkribert noen intervju tidligere, derfor ble tidsberegningen til transkripsjonen ganske feil.

Analysen i prosjektet startet egentlig under selve intervjuene, og allerede da var det mulig å se noen temaer som gikk igjen hos informantene. Dette ble forsterket etter transkripsjonen var gjennomført og intervjuene gjennomgått som tekst. Neste trinn i analyseprosessen var å kode dataene og finne endelige temaer. Koding av data handler om å dele opp teksten i ulike kategorier. Disse kategoriene får da kodeord, slik at det er enklere å finne de igjen i teksten, og mellom informantene (Thagaard, 2018). Det ble i analysen valgt å bruke fargekoder til kodeordene. Alle transkripsjonene ble lest grundig flere ganger, og så ble sitater fra informantene farget i henhold til den kode som var relevant. Det ble totalt utarbeidet fem temaer som tydelig gikk igjen hos informantene:

- Hovedutfordringer med covid-19
- Usikkerhet rundt seriespill og kamper
- Usikkerhet rundt økonomi
- Mangelen av supporteren
- Ledernes egne tanker og opplevelser

Analysen er gjennomført som en temaanalyse, hvor målet er å gå i dybden på temaene hos alle informantene. Dette er for å få en bedre forståelse av hvert tema (Thagaard, 2018; Braun & Clarke, 2006). Det er vanlig å bruke temaanalyse når det er ønskelig å få frem sammenligninger mellom informantene (Thagaard, 2018). I denne sammenhengen var det avgjørende å få frem likskaper og ulikskaper mellom lederne i toppfotballen, og derfor falt det naturlige valget på temaanalyse.

Ifølge Braun & Clarke (2006) finnes det to ulike tilnærminger til temaanalyse, induktiv og teoretisk. Induktiv temaanalyse er når temaene i oppgaven blir valgt ut fra datasettet, mens teoretisk temaanalyse er når temaene blir valgt ut på bakgrunn av et teoretisk rammeverk (Braun & Clarke, 2006). Analysen i denne oppgaven er gjort som en induktiv temaanalyse, hvor det er datasettet som bestemmer hvilke temaer som er valgt. Det er derimot selv med en induktiv tilnærming viktig å ta hensyn til teori, og den kan ikke bare «glemmes» (Braun & Clarke, 2006). Datasettet bestemmer derimot mer hvilken teori som nyttes. Slik det er gjort i denne oppgaven var intervjuene transkribert før delen om kontekst, begrep og empiri ble

ferdigstilt. Dette for å få en forståelse av hva som blir viktig i forhold til det informantene formidler.

Som nevnt tidligere i kapitlet er det benyttet hermeneutikk som er hjelpemiddel for å skape mening i teksten, og da i form som den hermeneutiske sirkel. Datasettet var nødt til undersøkes på ulike nivå. Først ble hele transkripsjonen lest hver for seg for å få et overblikk over hvert intervju. Deretter ble intervjuene delt opp, og prosessen med å undersøke temaer startet. Etter å ha funnet aktuelle temaer i intervjuene, ble igjen alle intervjuene lest for å finne sammenligninger. Slik kom relevante temaer frem til problemstillingen. Det ble jobbet mellom å se på dataene som en helhet, og dele de opp i ulike deler, slik som i den hermeneutiske sirkel. På denne måten kunne forsker finne frem til informantenes mening i intervjuene.

3.5. Reliabilitet, validitet og etikk i kvalitativ forskning

3.5.1. Reliabilitet

Reliabilitet handler om en studies troverdighet, og det kan ofte settes i sammenheng med om andre forskere, på et annet tidspunkt, kan reprodusere studien (Kvale & Brinkmann, 2009). Tanken om reliabilitet er svært viktig i kvantitative studier, men faller litt bort i kvalitative studier. Problemet med reliabilitet i kvalitative studier er at slike studier ikke måler noe konkret slik som kvantitative studier gjør (Johannessen et al., 2010). Dermed er det vanskelig å kunne reprodusere studien og få omtrent identiske resultat hver gang. I tillegg er forskeren selv mye mer i sentrum av en kvalitativ forskning. Det er forskeren selv som legger opp til fenomenet og konteksten som skal undersøkes. Den samme forskeren har også normalt ansvar for datainnsamlingen og dataanalysen. Selv om datainnsamlingen kan gjøres identisk, vil tolkningen av dataanalysen forandre seg i forhold til forskerens egen erfaringsbakgrunn eller før-forståelse (Johannessen et al., 2010).

I denne undersøkelsen er det gjennomført intervju og en kan i teorien gjennomføre helt identiske intervju med samme intervjuguide ved en senere anledning. Spørsmålet er da

likevel om en vil få de samme svarene på spørsmålene. Problemstillingen og temaet til dette prosjektet er svært dagsaktuell og i løpet av noen år kan mye ha forandret seg, eller en kan ha fått ny kunnskap. Dette, i tillegg til at forskerne har ulike erfaringsbakgrunn, er med på å svekke reliabiliteten til studien. Reliabiliteten til kvalitative studier kan også forsterkes. Hvis forsker gir et godt innblikk i fremgangsmåten i undersøkelsen og en god, transparent beskrivelse av konteksten kan reliabiliteten bli styrket (Johannessen et al., 2010). Det er forsøkt gjennomført i dette arbeid, ved å gå systematisk og åpent frem.

3.5.2. Validitet

I kvalitativ forskning kan man skille mellom to ulike former for validitet: Intern validitet og ekstern validitet (Johannessen et al., 2010).

Intern validitet handler om studien måler det forskeren tror den skal måle (Johannessen et al., 2010; Kvale & Brinkmann, 2009). Følger en denne definisjonen må man si at kvalitative studier ikke er valide, siden de ikke måler noe spesifikt. Validitet kan derimot handle om metoden som blir brukt i studien, og om den valgte metoden undersøker det som er ønskelig (Johannessen et al., 2010). På denne måten er det også mulig for kvalitative studier å ha en høy grad av intern validitet. For å skape et kvalitativt forskningsprosjekt med høy intern validitet er det viktig at forsker er bevisst på fremgangsmåten sin og resultatene gjenspeiler prosjektets formål. Det er mulig å bruke ulike teknikker får styrke at studien for troverdige resultater, to av disse er: *Vedvarende observasjon* og *metodetriangulering* (Johannessen et al., 2010). *Vedvarende observasjon* går utpå at en som forsker har satt seg godt nok inn i feltet, og på dermed kan skille mellom hva som er relevant informasjon og ikke.

Metodetriangulering er når det ikke bare blir brukt en undersøkelses metode, for eksempel både intervju og observasjon nyttes, men det kan også være at studien undersøker flere settinger, og ikke bare en. I dette prosjektet er det bare brukt *vedvarende observasjon* og ikke *metodetriangulering*. Dette fordi det i hovedsak er vanskelig å bruke ulike undersøkelses metoder på tidsrammen som var gitt til prosjektet. Selvfølgelig kunne prosjektet blitt enda bedre, og hatt en høyere grad av intern validitet hvis *metodetriangulering* hadde blitt nyttet. Det er derimot vanskelig å observere hvordan lederne har jobbet, det er ikke umulig, men

det vil være enormt tid- og ressurskrevende. Derfor har heller forsker gått i dybden på feltet, og undersøkt mye teori tilknyttet covid-19 og fotballen.

Med ekstern validitet menes det at resultatene fra studien kan overføres til andre lignende fenomener eller settinger (Johannessen et al., 2010). I kvantitative studier snakker man om *generalisering* og viktigheten av det. *Generalisering* er når man kan konkludere med at resultatene fra studien gjelder for en større gruppe, for eksempel et folkeslag eller en populasjon. Dette blir derimot ikke så viktig for kvalitative undersøkelser, hvor det snakkes mer om å overføre kunnskap. Hvis kunnskapen som blir produsert i studien kan overføres til andre nyttige og relevante områder enn det som blir undersøkt har den en høy grad av ekstern validitet (Johannessen et al., 2010). Det er derimot vanskelig å si akkurat nå om dette prosjektet har en høy grad av overførbarhet, siden det er limitert med kunnskap på fagfeltet.

3.5.3. Etikk

Under gjennomføring av prosjekter som benytter intervju som metode, er det flere ulike etiske dilemmaer som må tas hensyn til. For eksempel må samtykke fra informantene innhentes, hvilke konsekvenser prosjektet kan få for informanten må tas hensyn til, også informantens konfidensialitet må sikres gjennom hele prosjektet (Kvale & Brinkmann, 2009). Derfor kan man møte på etiske dilemmaer omtrent når som helst i forskningsprosessen. Det kan oppstå problemer med å opprettholde konfidensialiteten til informantene både under innsamlingen av samtykke og rapporteringen av funn. Undersøkes et fenomen hvor det er limitert med informanter blir det en problemstilling om anonymiteten til informanten kan overholdes, eller avslører informanten mye om seg selv i intervjuet er det mulig den delen ikke kan tas med i rapporteringen. Eventuelt må det anonymiseres slik at konfidensialiteten kan sikres (Kvale & Brinkmann, 2009). I de neste avsnittene vil det bli presentert litt om hvordan etikk ble jobbet med i dette prosjektet.

For å få lov til å gjennomføre prosjektet måtte det sendes en søknad til Norsk senter for forskningsdata (NSD). Denne søknaden ble sendt i september 2020, og godkjent svar (vedlegg 2) kom tilbake tidlig i oktober 2020. Da startet rekrutteringen av informanter.

Rekrutteringen skjedde via epost og telefon, og alle måtte signere et samtykkeskjema (vedlegg 3) før de skulle delta på intervju. Et etisk dilemma ble allerede møtt ved rekrutteringen av informanter. Siden det ikke er så mange toppfotballklubber her i Norge er det begrenset med hvem som kan rekrutteres til studien, til sammen er det bare 32 klubber. Dette gir 32 informanter, noe som burde være mulig å holde konfidensielt, problemet oppstår derimot hvis en kan knytte det til hvilken geografisk del av landet de bor i. Da er det ganske enkelt å finne ut hvilken klubb og leder som har blitt intervjuet. Dette ble løst ved å transkribere alle intervjuene til norsk bokmål, og ikke holde på den originale talemåten. I tillegg ble eventuelle kjennetegn på by eller klubb som informantene fortalte om, fjernet eller skrevet om av forsker slik at det ikke skulle være mulig å spores tilbake til informantene.

I tillegg ble intervjuene tatt opp på egen diktafon som kun var tilgjengelig for forsker. Slik at ingen andre hadde lydfilene tilgjengelig. Intervjuene ble transkribert i et Word-dokument, men det ble overholdt en fysisk «kodebok» hvor det stod hvilken klubb som hørte til hvilket intervju. Etter transkripsjonen ble lydopptaket slettet. På denne måten skal det være svært vanskelig å finne ut hvilket intervju som er til hvilken klubb. På bakgrunn av dette og det som ble skrevet i forrige avsnitt ble konfidensialiteten til informantene opprettholdt. Denne studien bør heller ikke få noen konsekvenser for informantene i ettertid, både med tanke på problemstillingen og at informantene ikke skal være mulig å kjenne igjen i studien.

3.6. Svakheter ved metodevalget

Det ble valgt å gjennomføre denne studien kvalitativt med intervju som metode, men det kan muligens være aktuelt å gjennomføre en lignende studie kvantitativt. Hvis studien hadde vært kvantitativ kunne fokuset vært mer rett mot for eksempel: Økonomi, spillerlogistikk eller supportere. Informantene kunne vært flere og studien kunne vært generaliserende for toppfotballen. Kanskje dette hadde vært mer hensiktsmessig for å danne ny konkret målbar kunnskap mot et så nytt fenomen.

I en studie som bruker intervju som metode er det viktig at forskeren er bevisst over sine egne forkunnskaper til undersøkingsstemaet (Andersen, 2013). Covid-19s sammenheng med toppfotballen er det vanskelig for en forsker å ha god kunnskap om, siden det er et relativt

nytt. Det er derfor utfordrende å ha tanker om hvilke resultater en vil få av en studie om fenomenet. For å løse dette er det normalt å sette seg inn i teori rundt fenomenet. Dette er vanskelig med tanke på problemstillingen til prosjektet, siden den undersøker daglige ledere. En gruppe som det ikke er gjort forskning på enda, i forhold til problemområdet. Dermed kan det oppstå problemer med at for mye ikke relevant litteratur blir undersøkt i forkant av intervjuene. Dette kan føre til at det blir dannet dårlige spørsmål i intervjuguiden som svekker intervjuene sin helhet (Andersen, 2013). Derfor er det blitt jobbet svært grundig med intervjuguiden i forkant av dette prosjektet, for å prøve og styrke spørsmålene i intervjuene. Det ble blant annet gjort pilotintervju for å teste at spørsmålene var relevante til problemstillingen. Pilotintervjuene hjalp også forsker med å bli tryggere i intervjusituasjon.

Dette bidro med å til å øke forskerens erfaring som intervjuer. En god intervjuer er dyktig på interaksjoner mellom mennesker, og bevisst i valgene sine under intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2009). Skal en bli god til å intervju, må det trenes på, slik som med alt annet i livet. Forskeren i dette prosjektet har begrenset med erfaring fra intervju. Erfaringen kommer i størst grad fra undervisning om intervjuer, hvor det er gjort intervju med og av medstudenter. Dette kan føre til at intervjuene blir dårlige, og dataene fra intervjuene ikke er relevante. Noe som vanligvis først blir oppdaget i analysefasen (Kvale & Brinkmann, 2009). I planleggingsfasen av denne studien ble det derimot tatt noen grep for å prøve og forbedre intervjuenskapene hos forskeren, slik at intervjuene og dataen skulle bli bedre. Før utarbeidelsen av intervjuguiden ble det gjennomført tre samtaler med ulike personer, hvor aktuelle spørsmål til guiden ble drøftet. Når guiden var ferdig produsert ble det gjennomført to pilotintervju: et med en person tett tilknyttet forsker, hvor ønsket var å diskutere selve spørsmålene, og et med en person som var leder for en breddeklubb, hvor ønsket var å se hvor god spørsmålene var. Disse samtalene/intervjuene ble gjort med hensikt for å styrke kvaliteten i intervjuene i studien. Til tross for forskers begrenset erfaring som intervjuer.

4.0. Funn og drøfting

I dette kapitlet vil funnene i oppgaven bli drøftet ut fra problemstillingen. Problemstillingen handler om hvordan ledere i toppfotballklubbene i Norge har opplevd og håndtert covid-19-pandemien. Det er altså funnene fra intervjuene som vil bli diskutert i denne delen. Denne delen er skrevet som en integrert funn- og drøftingsdel, dette for å fremstille funnene bedre til konteksten. Kapitlet vil bli delt inn i flere underkapitler hvor alle tar for seg ulike funn som er relevante for problemstillingen. Kapitlene «Toppfotball sesongen 2020» og første del av «Utfordringer blant toppklubbene» er derimot mer beskrivende deler for å få frem en kontekst til den videre drøftingen. Funnene starter i hovedsak under delkapitlet «Lockdown», og blir presentert i oppgaven på denne måten:

- Usikkerhet rundt sesongen, kamper og treninger – «Lockdown – nedstengelsen av toppfotballen»
- Usikkerhet rundt økonomi – «Toppfotball – Bare business?»
- Usikkerhet rundt supporterene – «Den 12.mann»
- Ledernes egne opplevelser og tanker – «Daglige ledernes tanker og følelser rundt sesongen»

Funnene i denne oppgaven skiller mellom ledernes egne personlige tanker, og ledernes tanker for klubben. De første tre funnene i oppgaven er det i hovedsak klubben som er fokuset, dette gjennom det informantene formidler i intervjuene. Det siste funnet flytter seg mer over på ledernes personlige meninger, hvor de snakker mer for seg selv, og hva som har vært viktig for dem. Dette er et skille som er svært relevant for oppgaven, og det gir en forståelse av at daglige ledere gjerne ser på seg selv som en del av selve klubben, samtidig som de også har egne tanker og følelser. De daglige lederne kan se på samfunnssituasjonen både gjennom klubben sine øyner og sine egne.

I den siste delen av funn og drøftingen vil funnene bli oppsummert i lys av problemstillingen, samtidig vil alle funnene bli sett på i en sammenheng av hverandre. Det vil også bli gått dypere inn på svakheter og styrker ved dette prosjektet, og hva veien videre bør være. Lederne som er blitt intervjuet er anonymisert, og sitatene deres er sitert til hvilken klubb de kommer fra, altså klubb 1, 2, 3 eller 4.

4.1. Toppfotball sesongen 2020 – *Veldig spesiell på alle måter*

Fotballsesongen 2020 har som nevnt vært helt annerledes enn det vi har sett tidligere. Et år som har vært preget av smittevern, protokoll og generelt lite sosial kontakt. Dette har hatt innvirkning på klubbene i Norges to øverste divisjoner for herrer, og noen av lederne oppsummerer sesongen 2020 på denne måten:

Det er jo rart, altså et merkelig år på sett og vis. (Klubb 4)

Den har jo vært veldig spesiell på alle måter. (Klubb 3)

Det kommer frem at de har vært i en ny situasjon som de ikke har vært i før, en situasjon som virker *rar* og *spesiell*. Fotball er ferskvare og når en arbeider i en prestasjonsorganisasjon så vil en nok føle på at enkelte år vil bli spesielle eller rare, for eksempel kan laget prestere dårligere, eller bedre, enn det som kanskje var forventet. Noe som kan ha en direkte innvirkning på andre faktorer i organisasjonen, som økonomi. Det som derimot blir trukket fram fra klubb 3 er at sesongen har «*vært veldig spesiell på alle måter*». Dette tydeliggjør at covid-19 har hatt en effekt på flere viktige områder innenfor en toppklubb i Norge. Så hvilke utfordringer har toppklubbene i Norge hatt fotballsesongen 2020?

4.2. Utfordringer blant toppfotballklubbene

I Norge så er det et veldig stort sprik mellom de ulike klubbene som spiller i de to øverste divisjonene. Noen klubber har store organisasjoner med flere titalls ansatte, hvor alle spillerne er profesjonelle og er fotballspillere av yrke. Andre klubber har derimot en mer beskjeden organisasjon med bare et par ansatte, hvor spillerne gjerne har en annen jobb ved siden av fotballen. Dette skillet mellom klubbene gjør også at utfordringene som covid-19-pandemien har ført med seg er varierende.

Hvis du tar en klubb som er stor i Norge for eksempel, så har de kanskje 50 millioner i sponsorinntekter sant. La oss si at 10 millioner av disse forsvinner neste år, så blir det jo kjempedramatisk. Her er det snakk om at kanskje 1 million kan forsvinne, men det er klart det har mye og si for satsningsnivået vårt da. (Klubb 4)

Dette sitatet viser litt hvor stor forskjellen kan være mellom klubbene, og hvordan utfordringene kan påvirke klubbene ulikt. Dette eksempelet handler om økonomi, og det økonomiske bildet har uten tvil blitt hardt rammet av pandemien. Hvis en klubb mister 10 millioner av sponsorinntektene, kan dette få katastrofale følger for klubb og organisasjon. Ansatte kan miste jobben, spillere må kanskje selges for å opprettholde likviditeten, eller i verste fall kanskje klubben må ned i divisjonssystemet for å håndtere sin egen økonomi. Siden skillet mellom klubbene i Norge er så stort, vil det selvfølgelig være ulikt hvor mye økonomi de taper. Uansett vil det å tape mye inntekter kunne få store alvorlige konsekvenser for klubbene. En annen klubb bekrefter dette:

Vi må være oppfinnsomme på økonomi. Det kan hende organisasjonen vår kanskje må omstøpes. (Klubb 1)

Den økonomiske utfordringen kan som sagt føre til at det må gjøres endringer i organisasjon hos enkelte klubber. Likevel så ble ikke alle klubbene like påvirket økonomisk.

I den perioden der så vi egentlig ikke noe veldig stor økonomisk nedside bortsett fra dersom det ikke ble spilt, og ikke mediepengene kom. ... Nå hadde vi også en økonomisk buffer som gjorde det at vi hadde grei likviditet med oss innad. (Klubb 3)

Sitatet fra klubb 3 viser tydelig at det er ikke alle klubbene som har hatt økonomiske konsekvenser under nedstengingen, noe som bekrefter det store skillet i norsk toppfotball. Likevel kommer det frem en sammenheng mellom det å ikke spille kamper og økonomi. Det kunne også oppstå økonomiske problemer i klubb 3 også hvis det ikke ble spilt fotballkamper i sesongen 2020, som sitatet sier. Dette peker over på en av de første utfordringene som kom i lys av nedstengelsen av samfunnet, og som kanskje fikk størst påvirkning på klubbene over tid, nemlig utsettelsen av seriespillet og treninger. Noe som skapte usikkerhet blant klubbene i de to øverste divisjonene om når og hvordan sesongen skulle starte.

Vi begynte jo å ane at dette kan ta tid. Og samfunnet ellers gjorde grep, sant. Vi ble jo litt paralyisert nesten. Også var det der med kontakttrening, trening, og gruppetrening. Så kom jo den: Okei, vi skulle få lov til å trene fem og fem. Også gjorde vi det, også måtte vi ha et regime for det, også blei det kontakttrening for toppfotballen, også ble det normalisert trening. Men fremdeles var det ikke sagt at kampene skulle spilles slik som det opprinnelig var tenkt og etter opprinnelig terminliste. Det kunne bli halvering, det kunne bli bare en kamp mot hvert lag, det kunne bli mange sånne «hviser». Selv etter vi hadde begynt opptreningen.

Men jeg tror for fotball Norge generelt og for fotball Europa, så var det så mange usikre moment, kanskje bortsett fra England. Om det blei fotball. (Klubb 1)

Ja, altså hva skal man si. Vi var vel mest opptatt av at serien måtte bli spilt. For hvis ikke så hadde vi ikke hatt noe økonomi i det hele tatt. (Klubb 2)

Det er i hovedsak et fenomen som går igjen i omtrent alle sitatene i dette delkapitlet; usikkerhet. Usikkerhet om hva som skjer, usikkerhet om hvordan sesongen 2020 kommer til å bli, usikkerhet rundt økonomi, en generell usikkerhet hos de daglige lederne i toppfotballen. Fotballspillet består derimot av usikkerhet: «Hvem spiller i dag?», «har jeg en jobb i morgen?», «Holder laget mitt seg i divisjonen?». Usikkerhet i fotballen kan komme over alle plan: I kampen, hos spilleren, i organisasjonen, blant supporterne osv. Spillere og trenere har som oftest lav fartstid i samme klubb, og spesielt for spillere er den aktive karrieren bare en kort del av livene deres. Karrieren til mange av spillerne er ofte preget av ustabilitet gjennom mange ulike faktorer som; hyppige klubbskifter og lite spilletid. Dette gjør at usikkerhet er sentralt i aktive spilleres opplevde erfaring (Roderick, 2006). I artikkelen til Roderick & Schumacker (2017) får vi et innblikk i livet til en fotballspiller og hvor usikkert det virkelig er å være en profesjonell fotballspiller på et middels nivå i England. Ustabilitet preget karrieren hans og han byttet klubb flere ganger mens han spilte på nivå 2,3 og 4 i England, og hadde sjeldent mer enn 1-2 års kontrakter. Usikkerheten dette skapte preget ikke bare han, men også de rundt, som familien. De visste aldri hvor de skulle bo, det var mye reising, og økonomien var tidvis dårlig, noe som bare skapte større usikkerhet.

Usikkerheten som de daglige lederne i intervjuene snakker om, er derimot en direkte konsekvens av covid-19-pandemien. Hvor hele sesongen ble satt på vent for at smitten ikke skulle spre seg ytterligere. Dette skiller seg fra de «normale» usikkerhetene som alltid vil være i fotballen. Slik som det å leve som fotballspiller og ikke vite om den kampen du spiller i dag blir din siste, eller som trener hvor du må skaffe resultater for å beholde jobben (Roderick, 2006; Flint, Plumley & Wilson, 2014). Selv om den skiller seg fra den «normale» usikkerheten påvirker usikkerheten som kom fra pandemien fotball enda hardere, og jo mer dynamisk, kompleks og fiendtlig samfunnstrusselen er, jo hardere påvirker den fotballen (Guerrero- Calderón, 2021). Pandemien førte med seg en helt spesiell form for usikkerhet.

Usikkerheten som kom med covid-19-pandemien er en usikkerhet som vi egentlig ikke vil ha i fotballen eller i samfunnet, fordi konsekvensen av den er det mest alvorlige av alle; død.

Derfor vil det ikke være hensiktsmessig å holde samfunnet «åpent» under en slik pandemi. I starten av pandemien hadde vi også generelt lite kunnskap om hvor farlig og dødelig viruset var. I senere tid har vi derimot fått mer kunnskap om dette, og det er tydelig at covid-19 rammer de svakeste i samfunnet hardest (Wiersinga, Rhodes, Cheng, Peacock & Prescott, 2020). En fotballspiller vil derimot ikke nødvendigvis bli skikkelig syk av viruset, men han/hun kan smitte andre som muligens vil miste livet sitt til sykdommen.

Derfor ble det meste satt på pause i mars 2020, inkludert fotballsesongen. Nedstengingen førte til mange spørsmål i fotballen som bare økte usikkerheten. Dette viser situatene som er inkludert i dette delkapitlet. I situatene så er det i hovedsak to kategorier som går igjen, usikkerheten rundt sesongen 2020 og usikkerheten rundt økonomien. Disse henger sammen i dette tilfellet og vil være de to hovedkategoriene som blir drøftet i de to neste delkapitlene. Først vil det bli gjennomgått de sportslige problemene klubbene fikk under nedstengingen, som førte til gradvis mer usikkerhet. Etter det vil det økonomiske bildet bli belyst, siden dette er en konsekvens av usikkerheten rundt seriespill.

4.2.1. «Lockdown» - Nedstengelsen av toppfotballen

2020 startet som et normalt år for alle. Selv om covid-19 brøt ut i Kina i desember 2019, så er det ikke unormalt at det bryter ut sykdommer i andre deler av verden. Vi har i løpet av de siste årene hatt flere epidemier i andre land og verdensdeler, men de aller fleste av disse kommer aldri til Norge, som: Sars-viruset og Ebola. De aller fleste tenkte nok også i starten at covid-19 var en slik epidemi. Dette kommer i hvert fall frem hos informantene i prosjektet:

Nei, det tror jeg egentlig ingen så, uansett virksomhet eller bransje. Vi var relativt uforberedt, jeg tror de fleste tenkte sånn underbevist når det begynte å utvikle seg i Europa, at det også ville komme hit. (Klubb 3)

Nei, mitt hode er ikke rigget for å skulle ha skjønt det. Vi leste jo, og hørte, og så, men det var en sykdom langt unna. Så vi planla jo at dette kom til å gå fint. Norsk toppfotball gjorde det, Norges fotballforbund gjorde det. Det var egentlig ikke snakk om at det skulle komme inn å stenge ned landet vårt. (Klubb 1)

I Norge var vi nok generelt for lite forberedt på en slik situasjon, og koronakommisjonens rapport viser til at selv myndighetene var for lite forberedt (koronakommisjonen, 2021). Dette er kanskje ikke så rart siden den siste alvorlige pandemien vi hadde i Norge var tilbake til 1910-tallet, hvor spanskesyken rammet Norge hardt. Verden har forandret seg siden den gang. Vi har aldri opplevd å bli hardt rammet av en pandemi før og dermed er det kanskje ikke så merkelig at vi heller ikke var så godt forberedt.

Som det kommer frem fra sitatene, gjorde ikke fotball Norge noe spesielt i forkant av denne sesongen enn det de har gjort tidligere. Alle forberedte seg normalt til sesong, selv om smitten spredte seg ute i Europa. Det var ikke før i starten av mars fotball-Norge først kjente litt på hva covid-19 kunne føre til.

Første gang vi fikk kjenne det litt sånn på kroppen var den helgen det ble arrangert fotballting i Oslo, der alle klubbene, hele Norge møtes til årsmøte i fotballen hvis en kan kalle det det. Dette var jo første helgen i mars. Der var det noen restriksjoner på at vi skulle være litt forsiktige med håndhilsning, og sitte med litt mer avstand enn det vi har vært vant til. Det var den første gangen vi merket at vi nå skal begynne å agere litt i tråd med denne smittefaren som var kommet da. Også gikk det vel bare en uke deretter før det virkelig var alvor. (klubb 4)

Det hele startet litt forsiktig med restriksjoner på håndhilsning og avstand som forklart i sitatet fra klubb 4. Deretter gikk det bare ei lite uke før det var virkelig alvor og Norge ble nedstengt. Dette er i den perioden da flere norske toppfotballklubber er på treningsleir i utlandet for å spisse formen inn mot sesongstart. Mange lag hadde allerede reist ned, mens andre lag stod klare til å reise i løpet av den uka som Norge ble stengt.

Vi skulle reise til Marbella på treningsleir. Vi var på Gran Canaria i slutten januar, og så skulle vi reise til Marbella 10.mars. Vi var på fotballtinget i Oslo, hele fotball Norge var samlet der 7-8.mars. Kom jeg hjem på søndagen, og vi skulle reise til Marbella på, jeg mener det var onsdag 11.mars. Da var ikke Spania stengt ned, det sier litt om hvor lite vi forstod av hva som skulle komme. ... Legen vår vurderte situasjonen, og det var ikke stengt ned enda så ingen nektet oss å reise, og vi fikk ikke noe igjen på forsikringen hvis vi ikke gjorde reiste. Vi tok en beslutning mandagskvelden, da vi så økningen i smitte, og så besluttet vi å ikke reise. (Klubb 2)

Gutta skulle jo på treningsleir til Marbella. De skulle reise den torsdagen eller onsdagen, og tirsdagen var det jo en diskusjon om en skulle reise, og den tok vi helt inn i styrerommet. Og

da besluttet styret av vi skulle reise. ... Vår medisinske ansvarlig anbefalte å ikke reise, og det ble en liten diskusjon internt da. Jeg støttet den medisinske ansvarlig, også lot jeg styret få diskutere det uten meg til stede, også kom de tilbake og sa at vi skulle reise. Også kom jeg ned på kontoret mitt og der var det noen som tok frem en telefon: «Har dere sett utviklingen i Spania?». Også gikk jo den rett til vær, og da snudde styret i løpet av noen formiddagstimer, så nære var vi å reise. (Klubb 3)

Vi stod akkurat på reise fot, og skulle reise på treningsleir nummer to til Marbella. ... Vi diskuterte helt inn mot den 10.mars. Det er jo ingen smitte der nede, det er ingen utbrudd der, så det er ikke noen fare der. ... Men vi tok et valg, vi reiser! Andre klubber sa: «Vi reise ikke!». Men vi tok den. Det er mitt ansvar. Det var utfra ønskene som var fra sport selvsagt, men og de rådene en fikk. Fordi det var..., selvsagt var det noe, men i fotballen så var det få som så det som kom. (Klubb 1)

Dette gir oss et inntrykk av hvordan det var å være daglig leder for et toppfotballag i mars 2020. Vanskelige avgjørelser som må tas uten at en helt vet hvilke konsekvenser det vil få eller hvilke konsekvenser det ikke vil få. I tillegg kan en se en bred uenighet ikke bare mellom klubbene, men også innad i klubbene om vanskelige avgjørelser i perioden. Treningsleiren til Marbella er den siste før sesongstart, og viktig for å kunne komme i kampform. Det å ikke reise på denne kan føre til at en havner bak andre klubber i konkurransefortrinn før seriestart. Derfor har det nok vært så ulik tankegang rundt spesielt denne treningsleiren. Det er spesielt når styret i klubben går imot anbefalingene til den medisinske ansvarlige som kommer frem i sitatet fra klubb 3. Det tyder ikke bare på en usikkerhet til samfunnssituasjonen, men også en uvitenhet om det pandemiske samfunnet. Likevel har det nok sittet langt inne hos både lederne og styret å avlyse treningsleiren, i hvert fall hvis en tar høyde for det eventuelle økonomiske tapet som kan komme ved en avlysning, slik klubb 2 nevner. Det var derimot ikke uten noe risiko for klubbene å reise på treningsleir. Klubb 1, en klubb som reiste til Marbella, forteller om konsekvensene de måtte ta på denne måten:

Samtidig var laget på Marbella, og treningsrestriksjonene kom. Da begynte laget å ville hjem igjen, og da begynte kaoset med manglende fly. Så det vi gjorde til syvende og sist var at vi isolerte laget på treningsleiren, og busset de til Portugal. Det var 12 timer med buss. Fikk de på et fly der og hjem, også rett i karantene. (Klubb 1).

Mens spillerne var på treningsleiren i Marbella stengte Spania samfunnet, i likhet med oss her i Norge. Klubb 1 fikk spillerne sine som sagt hjem etter mye kaos. Samtidig som spillerne

kom hjem, måtte de rett i karantene. Uten at det gjorde så altfor mye, for det var tross alt forbudt med fotballtreninger i Norge. Man skulle holde avstand på 2 meter, og kontaktidretter var ikke lov. Dette skapte problemer for spillerne, for når du er profesjonell fotballspiller så er du nødt til å trene. Hvis du ikke trener kan du få fysiologiske problemer, som kan føre til skader eller sviktende form, noe som igjen kan føre til at du mister jobben din som fotballspiller. Jobben din er nemlig å trene og spille kamper for laget ditt.

Spillerne fikk ikke trene, garderoben ble stengt ned selvfølgelig. ... Spillerne hadde vi Skype møte med, og de måtte holde seg i aktivitet. Vi måtte legge til rette for de på en annen måte, for det som er spesielt er at en kontormedarbeider kan du sende hjem og så kan de lese mail, ta telefoner og gjøre noe. De kan og ikke jobbe i en måned og det går greit, men en toppidrettsutøver kan ikke slutte med jobben sin. Du og jeg blir ikke satt tilbake veldig mye om vi har ferie en måned, men A-lagsspillere må jo trene mens de har ferie. For det handler om helt andre mekanismer, så vi måtte jo lage nye programmer for dem. (Klubb 2)

Dette sitatet utdyper hvor viktig det er for en fotballspiller å holde seg i aktivitet selv om en har ferie, eller i dette tilfellet ikke får møte lagkameratene eller trenerne på grunn av et nedstengt samfunn. Denne problemstillingen er noe klubbene og de daglige lederne har måtte løse under nedstengingen.

De kunne trene, de kunne reise ut å være i fysisk aktivitet, men de kunne ikke ta kontakt med andre eller være i berøring med noen. De generelle rådene som gjaldt fra FHI. ... Men også kom jo muligheten der de kunne trene i grupper. Da måtte vi ha en kohort med fem spillere som kom klokka 9 og trente til 11. Halv 12 kom neste gruppe, halv 2 kom neste gruppe. Altså vi måtte lage det slik da, for det var det eneste som var lov. (Klubb 1)

De første månedene endret jo treningsregimet seg litt på ulike måter mens vi gikk da. Men vi delte gruppen inn i kohorter, nå husker jeg ikke helt om det var fem eller seks som kunne trene sammen. Vi rigga flere steder hvor de kunne være å trene styrke. Altså vi gjorde alt det vi kunne for å fasilitere en treningshverdag som gjorde det mulig for dem å opprettholde mest mulig kvalitet i treningsarbeidet sitt. Så vi gikk inn i det med veldig dynamisk, offensiv holdning, uten å tøyne grenser. (Klubb 3)

Ut fra disse sitatene fra to av de daglige lederne som er intervjuet får man et innblikk i hvordan det var å planlegge treninger under starten av nedstengingen. Det var svært små grupper som kunne trene sammen og kontakttrening var utelukket. Dermed ble det i denne

perioden annen form for trening enn fotball, som styrketrening. Begge sitatene er også klare på å følge det som var lovlig og ikke tøyse grensene. Likevel har det nok vært fryktelig frustrerende og ikke vite når laget kunne starte å trene som normalt igjen, og tiden gikk. Ikke før 7.mai fikk klubbene lov til å trene organisert med kontakt igjen, da var det 56 dager siden de siste hadde muligheten til kontakttrening. Det er lenge for et fotballag og ikke kunne trene. Det var derimot kun toppfotballen som fikk lov å trene med kontakt og dette var på grunn av utarbeidingen av toppfotballprotokollen, som ble laget for å hindre smitte fra fotballen og ut i samfunnet.

I april, lurer på om det var 17.april, ble det sagt at det kommer ikke til å bli seriespill i 2020. Og det var da vi begynte å jobbe med protokollen sant: Okei, hva skal til for at vi kan spille? Hvilket strengt regime må vi være under?. (Klubb 2)

Samtidig ble det også laget protokoller for å fullføre sesongene i andre land, som blant annet i Tyskland og Qatar (Meyer et al., 2021; Schumacher et al., 2021). Sannsynligheten for smitte ved fotballtrening eller kamp utendørs er relativt lav når forebyggende tiltak er til stede, slik som ved en protokoll. Det er generelt lav smitteoverføring under selve kampen eller treningen, og overføringen kommer heller fra andre settinger (Meyer et al., 2021; Schumacher et al., 2021). Derfor var toppfotballprotokollen avgjørende for at klubbene skulle få trene og at det i det hele tatt var mulig å spille seriespill i 2020.

Et konkret element er egentlig hvordan klarte vi å komme i gang med serien i juni, for det var jo et strategisk arbeid som egentlig begynte i påsken i april. På dette tidspunktet skjønnte norsk fotball at hvis vi ble sittende passive og vente på at myndighetene skulle si at nå kan dere starte opp, da ville aldri sesongen ha begynt. Så det viktige knekkpunktet i dette her er når man bestemte seg i påsken, noen klubber og noen personer, om at det måtte lages en protokoll. Som egentlig gjorde myndighetene trygg på at dette kan gjennomføres, uten at det vil påvirke smittesituasjonen. Hvis vi er gode nok på smittevern så kan de egentlig ikke stoppe en type oppstart. ... Hadde ikke norsk fotball tatt det grepet samlet, og jobbet så målrettet med det. Så hadde vi kanskje siddet her uten at sesongen var i gang. (Klubb 3)

Toppfotballprotokollen ble utarbeidet for å være et hjelpemiddel slik at det skulle bli spilt seriespill i 2020 for toppfotballen. Det var fotballens eget smitteverntiltak, som skulle hindre smitte både innad i laget og ut til befolkningen. Protokollen er ganske streng og selv om det

fleste klubber ikke hadde noen problem med å følge den, så møtte et fåtall klubber utfordringer i forhold til toppfotballprotokollen.

Mens andre større klubber har fulltidsansatte spillere og kunne si at dere holder dere unna samfunnet, men går på trening og er hjemme, så kunne ikke vi det. For våre gutter er jo på jobb og skole først, også trener de fotball på ettermiddagen. Vi meldte jo først tilbake, som en av ganske få klubber, at vi ikke kunne tre inn i dette treningsregimet (toppfotballprotokollen). Når det viste seg at nesten alle kunne det så hadde vi nesten ikke noe valg. Så det vi sa da var at de spillerne som kan det, må gjøre det. Det må komme tilbake å trene, og være en del av den lukkede kohorten. Mens de som hadde sivile jobber og studier der det rett og slett måtte være, de måtte bare gjøre det. Også trodde vi i begynnelsen at vi kanskje bare kom til å bli en 7-8 spillere på trening, men det viste seg at det bare var to spillere som ikke ble en del av treningsprotokollen. (Klubb 4)

Det å utarbeide en slik treningsprotokoll som toppfotballprotokollen er, støtter opp under studier som Meyer et al. (2021) og Schumacher et al. (2021) om at det å spille fotball under en pandemisk samfunnssituasjon er relativt trygt. Det viktige er å ta gode forhåndsregler og har klare rammer for å hindre smitte. Gjennom rapporten til Olsvik, Vatshaug & Strandheim (2021) ser vi at det har vært lite smitte i toppfotballen i 2020. Av 1700 spillerne har det vært 40 smittetilfeller, hvor ett av disse kan spores til fotballkampen. Dette tyder på at toppfotballprotokollen har fungert til sin hensikt.

Det å få satt i gang sesongen med seriespill var det viktigste for klubbene, og den kollektive innsatsen til klubbene med å utarbeide en protokoll for treninger og kamper gjorde dette mulig. Konsekvensene av det og ikke spille noen form for seriespill for toppfotballen ville nok vært svært alvorlige, og kunne ha truet mange klubbers fremtidige eksistens.

Vi må sørge for at det blir seriespill i 2020. Det er ekstremt viktig. For utviklingen av norsk fotball, tenk å ha et helt år uten at 32 lag i øverste divisjonene med 25 spillere, ikke for lov til å utøve idretten. Hvordan setter det norsk fotball tilbake? Det er nå det ene, også er det nå økonomi inne i det, i forhold til det at du ikke har noe TV-produkt engang. (Klubb 2)

Hovedforskjellen mellom den norske sesongen og stort sett alle andre europeiske sesonger er at den går fra april-november/desember istedenfor august-mai. Dette har både positive og negative sider hvis en ser det i forhold til pandemien. En positiv side er jo at det ikke ble spilt noen kamper med mange tilskuere i ukene før nedstengingen noe som kan ha hindret

smittespredningen i samfunnet, siden flere fotballkamper i Europa har blitt kjent som «superspredere». Som for eksempel Champions League kampen mellom Liverpool – Atletico Madrid 11.mars. En negativ side for norsk fotball er derimot at det ikke hadde blitt spilt en kamp for sesongen enda, noe som gir klubbene et dårlig økonomiske utgangspunkt. Hvis ikke det blir spilt kamper kommer det ytterst få inntekter inn til klubbene også. Det fleste ligaene som valgte å avslutte sesongene sin i Europa hadde spilt over 70% av kampene for sesongen, og hadde bare sesonginnspurten igjen. Dermed hadde de allerede fått generert mye av TV-inntektene, det hadde ikke Norsk fotball. I tillegg var det for klubbene en fryktelig lang periode fra forrige kamp, noe som har ført til en fryktelig lang pre-season på nesten 6 måneder.

Nå fikk vi jo en pre-season på 6 måneder, det er jo ikke normalt da. Så det krever jo litt mer å legge til rette. Men det var jo også veldig sånn, både var den krevende den tiden, men det å stå i utfordring og jobbe med det, blir ikke det samme dag ut og dag inn da. ... Du må gjøre det på en annen måte, du må passe på å være klar når seriestarten kommer. (Klubb 3)

Som det kommer frem i sitatet fra klubb 3 var det utfordrende med en så lang pre-season, men samtidig gav det en drivkraft, det var «ikke det samme dag ut og dag inn». Treninger måtte gjøres på en annen måte, når seriestarten kom så skulle laget være klare. Hvis seriestarten kom. En av de største utfordringene på bakgrunn av usikkerheten rundt seriespill og kamper var planlegging. I tillegg da med en pre-season på 6 måneder, hvordan planlegger du da fram mot en sesong som ingen helt vet om blir noe av? I tillegg er det lagt begrensinger på hvordan du kan trene i store delen av denne perioden. Det var enormt mye å ta hensyn til i treningsplanleggingen. Spillerne må komme tilbake i kampform etter en periode med mindre trening i slutten av sesongoppkjøringen. Blir det tatt for lite hensyn til dette kommer fort skader, noe som er enda mer sannsynlig etter en lengre periode borte fra fotballbanen (Guerrero-Calderón, 2021). Dette blir nok enda mer utfordrende å planlegge når det hele tiden er usikre moment om hvordan en kan trene, som endrer seg i tråd med hvordan smitten er i samfunnet.

Det å tilpasse seg korona-hverdagen har nok ikke vært helt enkelt, og utfordringene har nok stått på rekke og rad. Det aller viktigste var til slutt at de fikk komme i gang med fotballsesongen 2020, noe som kan ha reddet mange arbeidsplasser. Den største inntektskilden i fotballen er kampen, og hvis ikke denne blir spilt er fremtiden mørk. Neste

kapitel vil derfor ta for seg den økonomiske usikkerheten til klubbene, som kommer som en direkte konsekvens av utsettelsen av fotballsesongen 2020.

4.2.2. Toppfotball – Bare business?

Det første tiltaket som klubbene gjorde økonomisk under nedstengingen var å ty til permitteringer eller lønnsreduksjon av ansatte og spillere.

Det vi gjorde var at vi bestemte oss for å permittere. Så vi permitterte hele staben, alle sammen. (Klubb 1)

Alle spillerne som er på profesjonelle avtaler og dermed lønnstakere ble permitterte. ... Vi permitterte alle, alle lønsmottakere. (Klubb 4)

Dette var i hovedsak for å kutte utgifter i en usikker tid hvor man ikke visst hvor mye inntekter man kom til å ha. Det var likevel ikke alle klubbene som permitterte, eller som permitterte like mange.

Vi valgte jo å ikke gå til permitteringer. ... Ikke i administrasjonen, ikke i akademiet, og ikke i A-laget. (Klubb 3)

Vi permitterte 25 ansatte, i større eller mindre grad. ... Vi permitterte aldri A-lagsspillerne, vi hadde reduksjon i lønn osv. (Klubb 2)

Som sitatene viser så løste klubbene permitteringer på ulike måter. Mens noen permitterte alle ansatte, permitterte andre bare ansatte i administrasjon og lignende, eller ingen. Dette kan nok komme av den store ulikheten mellom klubbene her i Norge. Noen klubber har en stor organisasjon i ryggen med en sterk økonomi, mens andre har en mindre organisasjon, med gjerne bare et fåtall ansatte, og en mer beskjeden økonomi. Dermed har nok avgjørelsen blitt tatt i forhold til hva klubbene selv følte seg komfortable med å gjøre. Det å permittere ansatte i denne perioden var tross alt det «sikre» i de usikre, da en stor utgiftspost forsvant. Lignende permitteringsordninger finner en også i andre land, som blant andre England.

I England hadde de en ordning hvor bedrifter kunne plassere arbeidere på «furlough», hvor arbeiderene vill få utbetalt 80% av sin originale inntekt, men ikke mer enn £2500 per måned.

Denne ordningen var i hovedsak for å redde bedrifter fra konkurs, og varte i 3 måneder (Kennedy & Kennedy, 2021). Likevel fant flere fotballklubber ut at dette var noe de kunne utnytte seg av, og plasserte flere ikke-spillende ansatte på «furlough». Det skapte sterke reaksjoner at klubber som betaler spillerne sine mangfoldige millioner i året kunne plassere andre ansatte på «furlough». Fotballen i England fikk fort stempelen som grådig av både befolkningen og politikere, og spillerne gikk fra å være helter til å bli skurker. Det tok derimot ikke lang tid før disse fotballklubbene måtte snu i avgjørelsen av å plassere ikke-spillende ansatte på «furlough» (Kennedy & Kennedy, 2021; Kampmark, 2021).

Samtidig i andre deler av Europa var ikke fotballen like mye den «store stygge ulven». Store profilerte spillere som Lionel Messi og Cristiano Ronaldo tok begge lønnskutt fra sine massive lønninger. Messi og lagkameratene hans i Barcelona gikk dessuten ut og lovet at de skulle hjelpe resten av de ansatte i klubben slik at de kunne beholde sine vanlige jobber, med samme lønn som tidligere (Kampmark, 2021). Som nevnt i kapitlet kontekst, begreper og empiri var det få spillere i England som tok lønnskutt. Covid-19-pandemien førte med seg tilbake et gammelt syn på fotballen og fotballspilleren, nemlig amatørisme og solidaritet (Kampmark, 2021).

Under fotballens barndom i industri England på siste halvdel av 1800-tallet stod amatørisme sterkt, og en skulle ikke tjene penger for å spille fotball. Man spilte fotball fordi man likte det fantastiske spillet og alt det som fulgte med. De som kom og så kampen du spilte var de samme du skulle på jobb med på fabrikken dagen etterpå. Sporten har endret seg kraftig siden den gang, og i 2018-19 sesongen tjente en spiller i Premier League i gjennomsnitt £3 Millioner (Kampmark, 2021). Det å være fotballspiller er blitt en jobb, og en svært lukrativ en. Samtidig har covid-19-pandemien kommet og vist oss at uansett om du er fotballspiller eller fabrikkarbeider er det enkelte faktorer man ikke kan styre. Covid-19 bryr seg ikke om hvilket yrke du har. Du kan like godt bli syk som en fotballspiller, og konsekvensen kan være lik for begge; død. Dette kan være grunnen til at akkurat fotballen i England kommer så dårlig ut av avgjørelsene de har tatt under pandemien. Fotballen vokst frem som en amatør sport i England og det som en gang var en sport for alle er ikke dette lengre. Derfor var det nok et håp om at når en samfunnskrise som covid-19-pandemien inntraff ville nok fotballen og fotballspillerne bidra til samfunnet og hjelpe den gjennomsnittlige mannen i gata, med samme solidaritet som han har gitt favorittlaget sitt gjennom hele livet. Det skjedde ikke.

Vi her i Norge har helt siden pandemien rammet oss snakket som «den nasjonale dugnaden». Vi er alle en del av denne krisen, og hvis vi skal komme oss forbi den må vi stå sammen. Så burde ikke reaksjonene på spillere som ikke tok lønnskutt være like her til lands som i England? Ikke nødvendigvis. Reaksjonene til fotballen under covid-19-pandemien var som nevnt spesielt sterke i England, i forhold til andre europeiske land. Det kan spekuleres i om dette kan komme av fotballens historiske bakgrunn. Fotballen i England har en mye sterkere historie enn her i Norge. Derfor kan dette være med på å få oss til å forstå hvorfor reaksjonene er så ulike. I tillegg kan det være lettere for oss å forstå hvis vi får et innblikk i hvorfor en av klubbene gjorde som de gjorde.

Altså det er flere årsaker til det. Det ene er jo at hvis du permitterer en ansatt, uansett hvilken jobb han har, så kan den ansatte ta en ny jobb med veldig kort varsel. Så du kan miste alle du permitterer, og det går jo stort sett greit til vanlig. Men når vi har store verdier, og kan selge spillere, så er det litt dumt at de kan gå ut av kontrakten uten å måtte kjøpe seg ut av den, og den risikoen tar du. ... Den andre grunnen var at vi må faktisk kreve at det jobber. Selv om de må jobbe hjemme, eller må løpe på fjellet, eller de må komme en og en inn i en gymsal eller på feltet her. (Klubb 2)

Ut fra dette sitatet får vi en forståelse i fra en klubb om hvorfor de valgte å ikke permittere spillerne. Det er to hovedgrunner: Frykt for å miste spillere med høy verdi, og det at fotballspillere må jobbe for å ikke «forfalle». Disse to gjør at klubben har valgt å ikke ta den «risikoen» med å permittere, i og med at spillerne kan forsvinne eller komme i dårlig form. Noe som gjør at de kan beholde jobbene sine, selv om det måtte ta lønnsreduksjon. Nøkkelen til hvorfor vi fikk så mye mildere reaksjoner her i Norge enn i England kan ligge i lønningene. Mens de betaler mangfoldige millioner til spillere i England, er lønningene her i Norge mye mer beskjedne. Selv om spillere her til lands tjener bra, og det ikke er uvanlig med en lønn på kr70 000 i måneden (Jonsson, 2020), kan det ikke måle seg med lønningene i Premier League. Dermed stilles det kanskje ikke så store krav til spillerne og deres samfunnsplikt. Det å være fotballspiller i Norge er ikke nødvendigvis bedre betalt enn en annen god jobb i samfunnet, og forskjellen mellom fotballspilleren og den vanlige mannen i gate er ikke så fryktelig stor. Derfor har reaksjonene mot fotballspillere og andre, som politikere, ikke vært på den økonomiske fronten, men heller på smittevern. Det viktigste er at du deltar på «den nasjonale dugnaden» for å hindre smittespredning.

Som nevnt tidligere var det stor usikkerhet rundt sesongstarten i norsk fotball, noe som også skapte stor økonomisk usikkerhet for klubbene. Det var jo ingen som visste når sesongen kom til å sette i gang igjen.

Når vi ble stengt ned så hadde vi jo i realiteten ikke muligheten til å få inn en eneste krone, for vi fikk ikke lov til å selge produktet vårt lengre. Det var forbudt, det var lovpålagt til begrensinger til å ta folk inn på kamp. (Klubb 2)

Det gikk flere måneder før klubbene fikk lov til å selge produktet sitt igjen og uten noe form for inntekt over lengre tid kan det fort bli vanskelig å få hjulene til å gå rundt. I tillegg til å ikke ha inntekter ved kamper kan det også være et problem at samarbeidspartnere ikke klarer å betale det som står i avtalen. Dette gjelder selvfølgelig ikke alle, men organisasjoner utenom fotballen har også blitt hardt rammet av pandemien.

Noen bedrifter har vært utfordret på betalingsevne. Så er det jo slik juridisk at i en samarbeidskontrakt, en sponsorkontrakt, er bindende. Men klubben skal ikke ta rollen i å slå bedrifter konkurs. Så det vi har gjort i slike tilfeller er å gå i dialog med bedriftene, også har vi funnet en måte å løse det på. Enten at vi gjennom forståelse har tenkt: Okei, vi kan ikke ødelegge denne bedriften her, også har vi bare løst opp kontrakten. Eller at vi har funnet andre måter de kan betale på, eller at vi har hatt utsettelse. Så totalt sett kan du si at de økonomiske konsekvensene for oss har vel kanskje vært at vi har tapt 3,5 millioner. Det er mye for oss. (Klubb 1)

Vi prøvde jo å selge sponsoravtaler, vi var i en veldig viktig fase. Da bedriftene begynner å permittere og stenge ned, så det er jo klart at alt det der stoppet jo bare helt opp. Så vi måtte jo begynne å jobbe med økonomi, og vi hadde ekstraordinære styremøter for å se hva vi kunne gjøre med inntekter og utgifter. Så det var det som tok veldig mye tid for min del da. At jeg skulle prøve å ta vare på klubben så vi ikke knakk ryggen økonomisk. (Klubb 4)

Derfor kan du som klubb stå i en veldig dårlig posisjon selv etter seriestarten, hvis du taper samarbeidsavtaler. Det som kan ha reddet mange klubber er krisepakken som kom fra myndighetene. Krisepakken er en kompensasjonsordning fra staten som skal hjelpe bedrifter og organisasjoner som har slitt under pandemien. Denne kompensasjonsordningen har flere ganger blitt endret, og stadig økt etter hvordan samfunnet ligger an i pandemien (Regjeringen, 2021). Videre i sitatene vil krisepakke 1 være det første utkastet til

kompensasjonsordningen som ikke inneholdt noe for toppfotballen, mens krisepakke 2 vil være når toppfotballen først ble inkludert.

Jeg er glad for at disse her redningspakkene til myndighetene også etter hvert traff idretten. I begynnelsen var det håpløst, men etter hvert når de kom med erstatning for tapt billettsalg og arrangement inntekter og sånn, så begynte det å bli ok. Det ble bare noen hundre tusen for oss, men hvis vi til syvende og sist har fått en million kroner i hjelp i løpet av et år, så er det forskjellen for oss på et dundrende underskudd og faktisk det å holde hodet over vannet. (Klubb 4)

Første krisepakke fikk vi ingenting fra, men krisepakke 2 har vi fått. Men det har vi måtte jobbet mye med opp mot myndighetene. For det du fikk på den første krisepakken var jo kiosk og parkering, men ikke billetter omtrent, ikke salg, og ikke sponsorpakker eller partnerpakker. Det som vi jobbet mye med der var jo så lenge vi hadde forbud mot å selge produktene våre, med bakgrunn i lovpålagte smittevernregler, så er det samme hvem som kjøper det. Hvis ikke vi får selge sete til noen på kamp, så taper vi den inntekten og den må kompenseres på et eller annet vis, og det er jo det blitt nå da. (Klubb 2)

Sitatene her gir oss et innblikk i hvordan krisepakkene fra myndighetene traff toppklubbene. I starten var det bare kiosk og parkering som ble kompensert for, noe som var rettet mer inn mot arrangement av breddefotballen. Krisepakken ble etter hvert utvidet til å inkludere tap ved billettsalg, noe som traff toppfotballen mye bedre. Det kan selvfølgelig spekuleres i hva som ville skjedd med klubbene hvis ikke disse krisepakkene traff toppfotballen til slutt. Selv om det bare blir spekulasjoner er det en stor sannsynlighet for at dette ville skapt et enda større klasseskille i norsk toppfotball, og at konkurransedyktigheten ville blitt dårligere.

Med en svakere konkurransedyktighet menes i dette tilfellet at kun et mindre antall lag kjemper i toppen hvert år, og det blir større avstand mellom disse klubbene og resten i divisjonen. De antatt beste blir enda bedre, mens de antatt svakeste ikke blir så mye bedre. Dette kan være med på å svekke Eliteserien og OBOS-ligaen i sin helhet. En viktig faktor for at fotball skal være underholdende er nettopp en balanse i konkurransedyktighet. Grunnen for det ligger i usikkerheten av kampresultatet (Jones & Jordan, 2015). Hvis et lag vinner omtrent hver kamp, og leder ligaen med mange poeng er det ikke spesielt spennende eller underholdende å se det laget spille. Klubbene bør også ønske en konkurransedyktig liga, siden

det da er større sannsynlighet for at flere supportere vil ønske å se klubben spille, og på den måten kan klubbene øke omsetningen på billetter og effekter (Jones & Jordan, 2015).

Samtidig så har det ikke vært lov å ha supportere på kamp, og klubbene mister den inntektskilden. Dermed var det viktig for klubbene at noen kunne kjøpe billettene de ville selge til kamp. Spesielt mens det samtidig var en begrensning over hvor mange tilskuere det kunne være på stadion. For begrensningene på antall supportere var strenge, og klubbene kunne tape mye inntekter hvis en kompensasjonsordning ikke kom på plass.

4.3. Den 12.mann

Når fotballen i Europa startet opp igjen etter nedstenging var kanskje den største forskjellen at kampene nå spilles omtrent uten tilskuere, eller «Ghost games» som det også har blitt kalt. I Norge startet en derimot sesongen med å ha lov til å 200 tilskuere på kamp, deretter ble dette økt til 600 tilskuere senere i sesongen. Grunnen til å ikke ha noen, eller så få, tilskuere på kamp var for å overholde smittevern, slik at en kan holde 1-2 meters avstand fra hverandre (Horky, 2021). Hvis en har få eller ingen supportere på tribunen under kampene fører dette til at disse kan spilles uten noen høy sannsynlighet for smittespredning selv i en pandemi. Siden fotballspillet i seg selv er lite smittefarlig hvis en følger en overordnet streng protokoll (Schumacher et al., 2021; Pedersen, Lindberg, Lind & Rasmusen, 2021). Det å spille kamper for tomme tribuner gjør at klubbene mister en viktig inntektskilde, samtidig mister supporterne muligheten til å støtte laget sitt fysisk ved å være på stadion. Likevel får klubbene spilt kampene og dermed får inn den viktigste inntektskilden sin, nemlig mediapenger (Gouveia & Pereira, 2021). Mange medieselskap har derimot sett deg nødt til å legge på kunstig stadion lyd under sendingene for å prøve og fremme en stadionatmosfære som ikke er der (Drewes et al., 2021). Samtidig som kampene blir spilt uten supportere og flere legger på falsk lyd, er ikke supporterne nødvendigvis helt fornøyd med hvordan det har blitt løst. Blant annet var den største supporter organisasjonen i Tyskland imot at kampene skulle spilles uten supportere. Fotballen er blitt kritisert for å bare bry seg om sin egen business modell, og ikke tenke på sine egne tilhengere (Horky, 2021).

Her i Norge har vi lært det at hvis sesongen ikke kom i gang, ville det nok endt dårlig for noen av toppfotballklubbene, slik som klubb 2 fortalte i et tidligere sitat. Det må jo derfor være bedre for en supporter at sesongen ble sparket i gang med få tilskuere enn at favorittlaget slutter å eksistere. I tillegg er det nok sånn at selv om klubbene setter i gang med kamper uten supportere, vil nok de aller fleste, ikke bare i klubbene, men generelt i fotballen, foretrukket at det var folk på tribunen. Dette kommer i hvert fall frem fra noen av de daglige lederne som er blitt intervjuet:

Først og fremst så savner en stadion og at kamparenaen kan fylles med folk, og du kan levere kampopplevelsen til supporterne og publikum. Det er kanskje det aller største savnet. Det føles ganske sånn unaturlig og feil å spille for tomme tribuner. (Klubb 3)

Også var vi veldig opptatt fra dag en at vi ikke skulle erstatte supporterne på stadion, fordi det som mangler, det mangler, og det kan vi også gå rundt å kjenne på i denne tiden her. Så det og var en prinsipiell sak. Vi ville ikke ha noen digitale skjermer eller falsk lyd. Så skal vi kjenne på det, vi har ikke prøvd å «hause» opp at 200 skal høres ut som 3000. Fordi det som mangler, det mangler. Sånn er det bare. Vi har ikke prøvd å erstatte de. (Klubb 2)

Fra disse sitatene kan vi forstå det slik at også de daglige lederne i toppklubbene i Norge savner å ha folk på stadion, og at de synes det føles «*unaturlig og feil*». I tillegg sier også en klubb at de ikke ønsker å skape kunstig stemning på stadion, og at de gjerne vil kjenne på at det er noe som mangler. De er gjerne naturlig å ha den følelsen over at noe mangler på stadion, og da spesielt med tanke på hvor sterk rolle supporterene har i fotballen. Før covid-19-pandemien hører vi svært sjeldent om kamper som ble spilt for tomme tribuner. Hvis det først skjedde kommer det som regel i form av en sanksjon mot et lag eller en supporter gruppe som har gjort noe ureglementert. Det som før var en straff, er nå blitt en normal. Har det å spille for tomme tribuner noe å si for fotballspillet egentlig?

I fotballspillet er hjemmebanefordelen et kjent fenomen. Det har derimot lenge vært uvisst over hvorfor det vinnes så mange flere kamper på hjemmebane, enn det blir gjort på bortebane (Nevill & Holder, 1999). Det er de siste tiåra blitt argumentert med fire mulige grunner for en hjemmebanefordel, disse er: Supportere, kjente lokaler, reiser og regler. Det er flere studier som peker på supportere som den største faktoren av disse (Nevill & Holder, 1999; Goumas, 2013). For at det derimot skal ha en effekt på hjemmebanefordelen er en nødt til å ha et høyt tall med supportere på tribunen, siden det tyder på at kamper med få

tilskuere har liten effekt (Goumas, 2013). De fleste undersøkelsene på dette har sammenlignet ligaer høyt i divisjonssystemet, med ligaer lavere i divisjonssystemet. Grunnet pandemien som har herjet dette året har det nå blitt mulig å undersøke hvordan det å spille uten tilskuere påvirker lag i de øvre divisjonene.

Rundt dette temaet er det litt uenighet i litteraturen. Studien til Sánchez & Lavín (2021) sier at det ikke er mulig å bekrefte hypotesen om at lag spiller dårligere på hjemmebane og bedre på bortebane uten supportere, men at man heller ikke kan si at de har noen som helst effekt på utfallet av kampen. Studien til Jaguszewski (2021) sier derimot at supportere har en signifikant effekt på hjemmebanefordelen. Den konkluderer i tillegg med at hjemmebanefordelen er blitt svakere de siste årene og at de ikke er sikkert at den vil være en signifikant faktor for kamputfall i fremtiden. Det ser ut til at det er spesielt i noen ligaer hjemmebanefordelen synker hvis det ikke er supportere til stede på kampene, men ikke i alle. Både La Liga og Bundesliga hadde vesentlig lavere HAR (Home advantage rate) i de siste kampene i 2019/2020, når kampene ble spilt uten supportere, enn det de hadde i de foregående 5 sesongene, med supportere på tribunen (Jaguszewski, 2021).

Hvordan kamputfallet er blitt her i Norge under pandemien, hvor kampene spilles for et lavt antall tilskuere, er vanskelig å si. Det finnes ingen konkrete studier som tar for seg konsekvensene av det å spille for tomme tribuner i norsk fotball. Det kan derimot spekuleres i at for de største klubbene her til lands som vanligvis har et høyt antall supportere på kamp, kan hjemmebanefordelen bli svekket. For de fleste andre klubbene som vanligvis ikke har et høyt antall supportere på kamp er det ikke sikkert hjemmebanefordelen er blitt så mye påvirket. Dette kan begrunnes med bakgrunn i at hvis man i det hele tatt skal ha en hjemmebanefordel, er man nødt til å ha et høyt antall tilskuere til vanlig, siden hjemmebanefordelen øker i takt med antall tilskuere på kamp (Goumas, 2013).

4.4. Daglige ledernes tanker og følelser rundt sesongen

Dette prosjektets problemstilling bygger på hvordan de daglige lederne har opplevd og håndtert pandemien, og så langt har det i hovedsak blitt tatt for seg hvordan de har håndtert den og hvordan selve klubben har blitt påvirket. Videre nå vil det dykkes dypere i de daglige

ledernes egne tanker og følelser rundt pandemien, siden dette kan hjelpe oss til å forstå hvordan en pandemi påvirker en enkeltperson med en sentral rolle i en toppklubb.

Når en dykker dypere inn i ledernes egne tanker og følelser får man et innblikk i hva som betyr noe for de i en krisesituasjon. Det er nok flere faktorer som spiller inn på dette, som bakgrunn de har fra tidligere, fartstid i klubben, og hvordan de selv ønsker å framstå, for å nevne noen. I de transkriberte intervjuene er det enkelt å se forskjellene mellom informantene. Noen svarer veldig fyldig og prater om mye annet enn bare covid-19 og fotballen, mens andre svarer veldig konkret og forholdsvis kort. Det er også store forskjeller i hvor mye informantene prater om egne tanker og følelser. Det mest interessante er å se likheter og ulikheter mellom informantenes tanker, og det er spesielt en faktor som har vært viktig for de fleste informantene.

Vi ble egentlig veldig offensive og målrettet. Dette må vi fikse selv, vi må legge en plan som er så god at myndighetene ikke kan si nei. At de ser at vi er en ressurs i denne vanskelige tiden og ikke en belastning. Så hvordan kan vi hjelpe da? Hvordan kan vi bry oss? Hvordan kan vi være det navet som faktisk idretten er i det velfungerende samfunn som Norge er? Hvordan kan vi være viktige i en krisesituasjon som faktisk landet er i? Jeg følte egentlig et ansvar for å være en del av den løsningen. (Klubb 2)

At Norsk toppfotball kommer ut så godt som vi gjør, det er et produkt av den prosessen som skjedde mellom toppklubbene, NTF, NFF, og måten de klarte å bygge en bro inn mot myndighetene som gjorde at vi kom i gang med en pilot. Det tror jeg er det aller mest interessante med hele denne reisen, og at man gjennom det har lært. Man har satt opp nettverk og fått kontaktpunkter inn mot myndighetssiden, som er avgjørende når kriser oppstår. (Klubb 3)

Jeg var voldsom tydelig i fra dag 1 om nå må vi være klar over at de som gir oss signalene har en større tanke enn oss. Vi er en del av et samfunn som er mer enn bare fotball. Så vi må være lojale mot det som blir bestemt, og ikke kjøre omkamper. (Klubb 1)

Hos tre av informantene var det tydelig at starten av nedstengingen og arbeidet med å få en fotballsesong i 2020 var viktig. Alle de tre sitatene ser derimot på det fra et ulikt ståsted: Informanten fra klubb 2 følte en ansvarsfølelse av å ta del i å få dette i gang igjen, samtidig som en mulighet for å vise at idretten faktisk er viktig under en krisesituasjon som pandemien har vært. Informanten fra klubb 3 ser på det viktigste i denne perioden som

kontakten fotballen har fått med myndighetene. Mens for klubb 1 stod tanken om å være lojal mot myndighetene sterkt, og at vi er en del av et samfunn som er større enn bare fotballen.

Sitatene kommer alle fra samme kategori, altså hvordan komme i gang med sesongen, og viser hvor ulikt synspunkt informantene kan ha. Alt i fra det å jobbe offensivt opp mot myndighetene for å få en sesong, til å være lojale mot de retningslinjene myndighetene kom med. Egentlig handler det om fotballens rolle i samfunnet, og at fotballen ikke nødvendigvis er det viktigste, men kanskje den har en viktigere rolle i et samfunn som er påvirket av en krise enn det vi egentlig tror?

Idretten har et sterkt fotfeste i samfunnet, og fotballen er en av de største idrettene på verdensbasis. Ved tidligere samfunnskriser har det delvis blitt prøvd å opprettholde idretten, som under andre verdenskrig, den forrige store «globale» krisen vi har hatt. Flere land, spesielt de okkuperte av Tyskland, prøvde å holde fotballaktiviteten i gang. Det ble forsøkt av Nazi-Tyskland å holde på fotballen her i Norge også, her ble de derimot møtt av en nasjonal sportsstreik, som en protest mot okkupasjonen (Tovar, 2021). Selv om aktiviteten ble forsøkt å opprettholdes i flere europeiske land, var spillet langt mindre profesjonalisert enn det er i dag. Det var lite økonomi i fotballen, og spillets egenverdi var en hovedfaktor. Derfor kan det ikke argumenteres for økonomi som grunn for å holde fotballen i gang på denne tiden.

Tilbake til 2020 var økonomi en av hovedargumentene for å starte opp igjen toppfotball. Det er mye penger i omløp, og mange jobber som står på spill, både ute i Europa og her i Norge. Likevel var det stor usikkerhet til når fotballen kunne starte opp igjen etter nedstengingen, og flere land avlyste seriene sine istedenfor å fullføre sesongen (Tovar, 2021; Drewes et al., 2021). De fleste land klarte derimot til slutt å lage en ordning slik at sesongene ble ferdigspilt, og her i Norge fikk vi en full toppfotballsesong i 2020. Hadde ikke fotballen vært så profesjonalisert som den er, er det derimot ikke sikkert vi ville ha spilt mer fotball i 2020. Selv om det ble spilt fotball under andre verdenskrig, hvor økonomi ikke var en avgjørende faktor for å holde spillet i gang.

Den store forskjellen på krisene andre verdenskrig og covid-19-pandemien er dens konsekvenser for samfunnet. Under andre verdenskrig var dødstillene høye, spesielt blant militær personell, og infrastruktur kunne bli ødelagt av bombing eller lignende. Nå under

covid-19-pandemien er det relativt høye dødstall, men det er ingen skade på infrastruktur. Det er derimot et virus som forårsaker disse konsekvensene, mens det under andre verdenskrig var oss mennesker selv som skapte konsekvensene. Fotball ble under andre verdenskrig mer brukt som et underholdningsverktøy for å blidgjøre folket, og for å skape en mening i en tøff tid (Tovar, 2021). Å spille fotball under covid-19 kunne derimot være farlig for samfunnet og føre til høyere smittetall. Spesielt i starten av pandemien var vi usikre på dette. Det vi visste var at smitten kom med sosial kontakt, men vi visste ikke hvordan dette utfoldet seg på en fotballbane. Blant annet så var reglene i starten av nedstengingen at vi mennesker skulle holde 2 meter avstand fra hverandre, noe som er vanskelig å gjøre på en fotballkamp. Etter en stund, hvor smitten i samfunnet hadde gått ned og vi lærte mer om viruset, ble det åpnet for fotball. Enkelte fikk jobbene sine tilbake, og folket fikk idretten sin.

Det er vanskelig å konkludere med at fotball er viktig under samfunnskriser, og mye avhenger nok av hvilken type krise samfunnet står ovenfor. Siden det derimot har blitt prøvd å holde oppe aktiviteten under andre verdenskrig og covid-19-pandemien, kan det tyde på at noen form for underholdning som kan bringe mennesker sammen, kan være viktig under samfunnskriser.

4.4.1. Toppfotball eller breddefotball?

Selv om toppfotballen kom i gang igjen etter nedstengingen er det ikke all fotball som er kommet i gang her i landet enda. Når dette blir skrevet er det 14 måneder siden Norge gikk i full «lockdown» og fortsatt er det ikke lov for voksne å spille fotball. Personer over 20 år som ønsker å spille fotball, må forholde seg til vanlige smittevernregler og holde 1m avstand. For toppfotballen tok det et par måneder før de fikk starte opp igjen, det samme med barne- og ungdomsfotballen. For voksne breddefotballspillere har det nå gått 14 måneder, siden de sist trente med kontakt og gjerne enda lengre siden de spilte sin siste kamp. Hos en av informantene til denne undersøkelsen var det nettopp breddefotballen som var litt ekstra viktig.

Vi er jo også en breddeklubb sant, og det er jo der vi på en måte har hatt det vondest.

Ungdomsfotballen og breddelagene i klubben spiller i 4., 5. og 7. divisjon, og de har jo ikke

hatt sesong for eksempel. De begynte aldri. Og det synes jeg er den mest negative biten av det. At ungdommer som kanskje ikke har vært i trening siden mars måned, og kanskje lag som går i oppløsning nå som en konsekvens av spesielt bredde delen for voksne aldri ble åpnet opp. Barnefotballen fikk jo en sånn delvis sesong fra sen sommer til litt ut i oktober sant, og de har jo lov å trene nå og, så det gikk jo på sett og vis greit. Den profesjonelle delen har jo kommet gjennom dette fordi vi har gått inn i en sånn ekstrem smittevernrutine, mens den mer sånn breddefotball delen er den som virkelig har fått svi. Og det er vel det jeg kjenner mest på som leder for en hel klubb, at jeg synes veldig synd på de som aldri har fått drive idrett skikkelig hele dette året her da. (Klubb 4)

I sitatet kommer det tydelig frem hva informantens tanker om breddefotballen er, og at det er den som virkelig har fått svi av denne pandemien. Det trekkes frem at klubben har flere lag i lavere divisjoner og at informanten frykter at flere lag nå kan gå i oppløsning. Det som har skjedd med breddefotballen dette året har selvfølgelig ikke vært helt heldig, i hvert fall ikke for de som er glad i å spille fotball på fritiden sin. Men kan toppfotballen bli påvirket av at breddefotballen aldri har kommet i gang igjen?

I de fleste andre europeiske land, blant annet Sverige og Danmark har breddefotballen startet opp igjen. Selv om de gjennom omtrent hele pandemien har hatt høyere smitte i samfunnet enn det som har vært i Norge, og da spesielt i Sverige. Her i Norge har vi også en idrettsmodell som gjør at toppidrett og breddeidrett henger sammen, dette ved hjelp av at all idrett i Norge blir styrt gjennom samme organisasjon, Norges Idrettsforbund (NIF). I 2012 kom det en idrettsmelding fra Stortinget med navn: «Den Norske Idrettsmodellen» (Kulturdepartementet, 2012). Samme år gikk daværende kulturminister Anniken Huitfeldt ut i en kronikk i VG, og sa: «Det er med bredden vi når toppen» (Huitfeldt, 2012). Selv om det nå er lenge siden 2012, står fortsatt sammenhengen mellom bredde- og toppidretten sterkt. I 2019 kom NIF med «Idretten-Vil!», en langtidsplan for idretten fra 2019 frem til 2023. Her har NIF to overordnede mål for idretten: «Flere med – Lengre» og «Flere nye medaljer» (NIF, 2019). Et mål for breddeidrett, og et mål for toppidrett, i samme plan.

Det er derimot mye debattert i samfunnet om forholdet mellom bredde- og toppidrett, og hvordan dette fungerer. Om det er bredden som skaper toppen, eller toppen som skaper bredden. Det ene overordnede målet til NIF fra langtidsplanen 2019-2023 handler om å få flere aktive i idrett, og at de skal være aktive lengre. Hvis en får en større del av

befolkningen, spesielt barn og unge, til å delta i idretter og være aktive til de er blitt voksne vil dette naturligvis føre til en mulighet for å utvikle noen toppidrettsutøvere. I motsetningen kan det argumenteres for at barn og unge blir motivert av toppidrettsutøvere, og ser på disse som idoler. Et slikt fenomen som dette er vanskelig å finne svar på gjennom forskning (Rafoss & Tangen, 2017). Det kan derimot tyde på at det er få idretter som opplever en økning når toppidrettsutøvere presterer bra i sin idrett (Rafoss & Tangen, 2017).

Det er vanskelig å argumentere hverken for eller imot at breddefotballen har en direkte påvirkning på toppfotballen. Det er derimot mange toppklubber som også er breddeklubber. Å miste mange medlemmer både voksne og barn/ungdommer kan bety færre medlemsavgifter noe som igjen kan føre til svakere økonomi. Dermed kan det muligens være en konsekvens for noen klubber hvis de mister mange breddefotballspillere. Uansett så er det ikke bra å miste mange medlemmer uavhengig av idrett. Spesielt når et av de overordnede målene til NIF er: «Flere med – lengre». Kanskje NIF ikke har gjort nok under pandemien for å holde på medlemmene sine? Dette vil per nå ikke være mulig å undersøke siden det vil være nødvendig å se på de langsiktige effektene av covid-19-pandemien på breddeidretten.

4.5. Oppsummering

4.5.1. Sammenhengen mellom funnene

Drøftingsdelen av denne oppgaven er delt inn i 4 mindre deler hvor det blir tatt for seg henholdsvis: Hvilke utfordringer som kom med covid-19-pandemien, disse utfordringene, hvordan det å spille kamper for lite tilskuere, og tankene og følelsene til lederne. Alt dette inn mot toppfotballklubber i Norge. Det er gjort et forsøk på å drøfte disse ulike elementene med forskning både fra utland og innland. Siden verdenssamfunnet ikke har blitt påvirket i denne grad av en pandemi på 100 år, er forskningen på området limitert. Dette betyr at det er vanskelig å se hvilke langsiktige konsekvenser pandemien vil ha på toppfotballen, og derfor har denne oppgaven i hovedsak tatt for seg nå-tilstanden og de kortsiktige konsekvensene.

Ut fra problemstillingen til denne oppgaven, som handler om hvordan daglige lederne i toppfotballklubber har opplevd og håndtert covid-19-pandemien, kan det se ut til at de skiller mellom hvordan klubben opplever det og hvordan de selv opplever det. Første delen av drøftingen tar for seg utfordringer hos klubbene sett gjennom den daglige lederens perspektiv. Det er i hovedsak tre punkter som lederne trekker frem her: Usikkerhet rundt sesong, usikkerheten rundt økonomi, og mangelen av supportere. Alle disse tre momentene er direkte konsekvenser av covid-19-pandemien, kortsiktige konsekvenser. En av de sterkeste virkemidlene til å få bukt på en pandemi er sosial distansering (Cucinotta & Vanelli, 2020). Dette betyr å minimere menneskelig kontakt, og antall personer en har kontakt med. Omtrent alle deler av samfunnet blir påvirket av dette, også idretten. For fotballen gjør dette at det ikke er så enkelt å gjennomføre fotballkamper, men som året 2020 har vist oss, så er det mulig.

Når sosial distansering skal overholdes, passer det dårlig å spille en kontaktsport som fotball, hvor det er umulig å holde gitt avstand konstant. Det er dette som førte til at fotballen ble utsatt. På grunn av smittefaren visste en ikke i starten når det kunne startes opp igjen. Grunnet usikkerheten når sesongen kunne settes i gang, ble toppklubbene i Norge rammet av flere uforventede konsekvenser. Dette er de konsekvensene som blir drøftet i første delen av kapitlet. Det som er viktig at vi forstår med disse er at alle henger sammen, og den ene konsekvensen utløser den andre. Nedstenging av samfunnet fører til usikkerheten rundt sesong. Hvis sesongen ikke blir spilt kommer det også lite inntekter inn til klubben, som fører til usikkerhet rundt likviditet. I tillegg, hvis det ikke blir spilt kamper, kan supportere heller ikke komme på kamp, hvor du igjen mister viktige inntekter. I forhold til disse konsekvensene har daglige ledere, med bakgrunn i klubb og styret, måtte håndtere de.

Dette ble gjort ulikt, men med noen likhetstrekk. De fleste klubbene permitterte, noen få permitterte ingen eller permitterte delvis. Noen klubber la til rette for treninger etter retningslinjer fra myndighetene, mens noen lot det være opp til spillerne selv å ta ansvar for egen form. Situasjonen var vanskelig å håndtere på grunn av usikkerheten. Så lenge usikkerheten rundt sesongen var der, ble det bare mer og mer usikkert rundt konsekvensene. Heldigvis fikk klubbene konkrete datoer for oppstart etter hvert, takket være toppfotballprotokollen. Alle kampene som skulle spilles i serien, ble spilt i løpet av

sesongen. Hvem vet hvordan toppfotballen i Norge ville sett ut hvis det ikke ble noen sesong i 2020.

Den andre halvdel av drøfting undersøker hvordan ledernes egen opplevelse av pandemien har vært, og hvilke tanker og følelser de sitter igjen med. Alle informantene til dette prosjektet virker til å ha en sterkest opplevelse av fenomenet usikkerhet, knytt til ulike sammenhenger. Tre av informantene knytter usikkerheten sammen med toppfotballen, mens den siste knytter det til breddefotballen og et eventuelt høyt frafall der. De tre informantene som knytter det til toppfotballen ser alle på denne usikkerheten ulikt. Informant fra klubb 2 er mest opptatt av å finne løsninger på hvordan en kan få sesong. Informant fra klubb 1 setter ordet «lojal» spesielt høyt, og har troen på at myndighetene ser det større bildet. Den siste, informant 3, synes det som har vært mest interessant har vært måten toppfotballen har jobbet opp mot myndighetene i krisesituasjonen. Alle tre opplever samarbeidet mellom toppfotballen og myndighetene som det mest relevante, men alle tre har et ulikt syn på dette samarbeidet. Den siste informanten fra klubb 4 opplever usikkerheten rundt breddeidretten som det mest meningsfulle, og eventuelle frafall som kommer der med bakgrunn i pandemien. Likhet for alle er at de dette året har blitt satt i en posisjon med helt nye utfordringer. Utfordringer som ingen av de forventet skulle komme. Utfordringer som de har måtte oppleve og håndtere på sin måte, slik at vi fortsatt kan nyte det vakre fotballspillet.

4.5.2. Styrker og svakheter med oppgaven

Målet med denne oppgaven var å svare på problemstillingen: «Hvordan ledere i toppfotballen har opplevd og håndtert covid-19-pandemien?». Metoden som ble valgt var intervju, med en tematisk analyse av de transkriberte intervjuene. Grunnen for at intervju ble valgt som metode var for å kunne dykke dypere inn i opplevelsen til informantene. Hvis en glemmer opplevelse perspektivet i problemstillingen, og bare fokuserer på håndtering, kunne det ha vært aktuelt å gjennomføre en kvantitativ studie med spørreskjema. Da kunne prosjektet hatt flere informanter og fått bredere kunnskap om hvilke tiltak som ble brukt i toppfotballen. Tanken bak dette prosjektet var derimot å få innsikt i hvordan det har vært å

være daglig leder i en toppfotballklubb under en pandemi. Derfor følte det viktig å sette søkelyset på begrepet opplevelse i prosjektet.

Prosjektet har utforsket et ganske nytt fenomen og har dermed naturlig møtt på en del utfordringer underveis. Når tankene rundt dette prosjektet startet fantes det minimalt med forskning rundt covid-19, og da spesielt lite knytt opp mot fotball. Dette har gjort det utfordrende å forske på området. I tillegg til det gjorde pandemien det vanskelig å få tak i informanter. Utgangspunktet var å ha 8-10 informanter for å få en enda klarere innsikt på hvordan daglige ledere har opplevd pandemien. Det endte til slutt opp med fire informanter, noe som er mindre enn halvparten så mange som opprinnelig var ønsket. Heldigvis var kvaliteten på disse intervjuene så bra at prosjektet likevel kunne fullføres, selv om det må sees på som en svakhet at studien har så få informanter. Begrunnelsen i hvorfor antallet informanter er så få ligger i samfunnssituasjonen. Det var en del informanter som rett og slett ikke hadde tid til å stille til intervju på grunn av høy arbeidsmengde. I tillegg, midt under datainnsamlingen, gikk myndighetene ut og anbefalte å unngå unødvendige reiser. Dette førte til at alle intervjuene, bortsett fra det første ble gjennomført digitalt, selv om det var planlagt å ha alle intervjuene fysisk. Dette har nok vært med på å svekke kvaliteten i intervjuene litt, siden en mister store deler av kroppsspråket når intervjuene blir gjennomført gjennom telefon eller en pc-skjerm.

Nå har det blitt diskutert litt rundt noen svakheter rundt prosjektet, men prosjektet har også noen styrker. Prosjektet er med på å legge et grunnlag for noe vi har lite kunnskap om. Fotballens konsekvenser og påvirkning av en utenforstående krise er et sjeldent fenomen, og fotballen globalt har nok ikke blitt like hardt rammet siden andre verdenskrig. Derfor kan forhåpentligvis dette prosjektet hjelpe med å gi innsikt i hvordan det er å være leder i en toppfotballklubb når samfunnet er i en krisesituasjon.

I metodekapitlet i denne oppgaven ble begrepene reliabilitet og validitet begrunnet og forklart. Reliabiliteten til denne studien er forholdsvis god. Fenomenet og konteksten er begge grundig gjennomgått, og prøvd forklart så godt som mulig. Dette for å skape mest mulig troverdighet til prosjektet og forskeren. Svakheten til reliabiliteten i studien er muligheten for reproduksjon. Det er mulig å gjennomføre intervju med en identisk intervjuguide, men på grunn av tidspunktet, informantene og forskerens før-forståelse, vil resultatene ikke nødvendigvis bli like. Likevel så bør det muligens gjennomføres en

tilnærmet lik studie om noen år for å undersøke de langsiktige konsekvensene av covid-19-pandemien, siden denne studien kun kan undersøke de kortsiktige konsekvensene.

Validitet blir som nevnt oftest delt inn i to: Intern validitet og ekstern validitet. Den interne validiteten til dette prosjektet er ganske sterk. Målet med studien var å undersøke hvordan ledere i toppfotballen har opplevd og håndtert covid-19-pandemien. Dette ble gjort gjennom intervju med relevante informanter, med en semistrukturert intervjuguide, slik at de hadde mulighet til å ta opp meningsfulle temaer. Det som kunne ha styrket den interne validiteten til studien hadde vært å ha hatt flere informanter, og på den måten kunne skape enda bedre innsikt i opplevelses perspektivet. Den eksterne validiteten til dette prosjektet er mer diskutabel. Dette av den grunn at overførbarheten er usikker. Det er en mulighet for at den kan overføres til andre klubbledere i Norge og noen andre land. Grunnet store økonomiske forskjeller i fotballen i Europa vil nok ikke studien være overførbar til klubber i alle land. Derimot kan deler av studien heller overføres til organisasjoner i Norge utenfor idretten, for eksempel det økonomiske perspektivet eller usikkerhet. Likevel er toppfotballen unik, og har fått flere lettelsers av myndighetene som andre i samfunnet ikke har fått. Dermed er det vanskelig å kunne konkludere hverken for eller imot den eksterne validiteten i prosjektet.

4.5.3. Videre forskning

Jeg tror dette året her fortjener kanskje enda mer forskning, for å få frem et enda bredere kunnskapsgrunnlag. Jeg har bare pekt på noen ting som jeg opplever som kjempeviktige, det siste vi var innom, å forstå at vi kom i gang i juni. Som gjør at man kanskje kommer så godt ut av det som vi gjør. (Klubb 3)

Året 2020 har vært et spesielt år for alle, og som informanten fra klubb 3 sier, så fortjener dette året mer forskning. Vi har lite kunnskap om hvordan en pandemi påvirker ulike deler av samfunnet, og de neste årene er det absolutt beste tidspunktet å forske på feltet. For en pandemi vil komme igjen. Det har vært flere epidemier rundt omkring i verden i løpet av de siste 20 årene, men på grunn av lavere reproduksjonsnummer har ikke disse klart å vokse seg like store som covid-19 viruset. Forhåpentligvis kan forskning på covid-19-

pandemien gjøre samfunnet bedre rustet på den neste pandemien som kommer. Derfor er dette en viktig periode for å få frem kunnskap om fenomen knytt til en samfunnskrise.

Dette prosjektet har undersøkt toppfotballen i Norge og covid-19-pandemiens påvirkning på den og personer høyt i klubbens hierarki. Siden prosjektet er gjort under selve pandemien, og pandemien ikke er ferdig i skrivende stund, vil det bare være mulig å undersøke de kortsiktige konsekvensene av den. Prosjektet gir derimot et unikt innblikk i hvordan det er å være leder i en toppfotballklubb under en krisesituasjon, hvordan lederne opplever krisen og hvordan de ser på den med «klubb øyner». Det hadde også vært interessant å undersøke andre grupper i toppfotballen, som spillere og trenere, og hvordan pandemien har påvirket dem og deres hverdag. Forhåpentligvis kan dette prosjektet åpne flere dører til videre forskning på andre grupper i toppfotballen, eller breddefotballen, som kanskje er den gruppen i idrett som har blitt påvirket mest under pandemien. I tillegg burde en lignende studie som dette gjennomføres igjen etter et par år. For da å kunne undersøke hvilke langsiktige konsekvenser pandemien har hatt på toppfotballen i Norge, og ikke bare de kortsiktige.

5.0. Konklusjon

Denne studien har gjennomført intervju med daglige ledere i toppfotballen for å prøve å forstå hvordan deres opplevde verden har forandret seg med bakgrunn i covid-19-pandemien, både for dem selv og klubben deres. Den største belastningen for disse lederne virker til å være usikkerheten som pandemien fulgte med seg. Når sesongen ble utsatt på ubestemt tid under nedstengingen av Norge førte dette til en dominoeffekt av negative konsekvenser for lederne og toppklubbene. Usikkerheten rundt sesongstarten og kamper, usikkerheten rundt økonomi, og usikkerheten rundt supporterne var tre nøkkelkategorier som alle skapte vanskelige problemstillinger hos lederne. Disse problemstillingene ble løst ulikt; med ulike treningsprogram under nedstigningen, antall permitteringer, og tilretteleggelse av stadion atmosfære. Mens opplevelsen hos lederne har vært stort sett den samme, har håndteringen vært annerledes. Dette kommer nok av ulikheter blant klubbene, og da spesielt økonomisk.

Ut fra problemstillingen: «Hvordan har ledere i toppfotballklubber opplevd og håndtert covid-19-pandemien?», kan det fra denne studien konkludere med at lederne har opplevd pandemien svært utfordrende med mange usikre moment som i en vanlig sesong ikke ville vært så drastiske. Måten de har håndtert påvirkningen av pandemien på har vært ulik. Mye på bakgrunn av hva klubben og styret ønsker, men også deres egen opplevelse har vært med på å påvirke avgjørelsene som har blitt tatt. Alt i alt har dette vært et år vi ikke kan ignorere. I hvert fall ikke fra fotballperspektivet, og derfor blir det interessant å se om de langsiktige konsekvensene av covid-19-pandemien er enda mer alvorlige.

6.0. Litteraturliste

- Andersen, S.S. (2013). *Casestudier – Forskningsstrategi, generalisering og forklaring* (2.utg). Oslo: Fagbokforlaget
- Bergo, A., Johansen, P. A., Larsen, Ø. & Morisbak, A. (2002). *Ferdighetsutvikling i Fotball – handlingsvalg og handling*. Oslo: Akilles
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2). S. 77-101. DOI: 10.1191/1478088706qp063oa
- Bukve, O. (2016). *Forstå, forklare, forandre – Om design av samfunnsvitskapelege forskningsprosjekt*. Oslo: Universitetsforlaget
- Cucinotta, D. & Vanelli, M. (2020). WHO Declares COVID-19 a Pandemic. *Acta Biomedica*, 91(1). S. 157-160. DOI: 10.23750/abm.v91i1.9397
- Drewes, M., Daumann, F. & Follert, F. (2021). Exploring the sports economic impact of COVID-19 on professional soccer. *Soccer & Society*, 22(1-2), s. 125-137. DOI: 10.1080/14660970.2020.1802256
- FHI. (2021, 19.mars). Avstand, sosial og fysisk kontakt. Hentet fra: <https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/fakta/avstand-kontakter/>
- FIFA. (2021, 22.mars). From 1863 to the present day. Hentet fra: <https://www.fifa.com/news/from-1863-the-present-day-436>
- Flateby, T. (2020a, 1.april). Framstår som ei suppe – Treningsforvirring i Eliteserien, *Haugesunds Avis*. Hentet fra: https://app.retriever-info.com/services/archive?languageCategory=lang_NO,lang_SE&searchString=flateby
- Flateby, T. (2020b, 21.mars). FKFs styreleder Leiv Helge Kaldheim forsvarer klubbens grep – Vi har påtrykk fra agenter, *Haugesunds Avis*. S. 16-17.
- Flint, S.W., Plumley, D.J. & Wilson, R.J. (2014). You don't know what you're doing! The impact of managerial change on club performance in the English Premier League. *Managing Leisure*, 19(6). S. 390-399. DOI: 10.1080/13606719.2014.910000
- Gheblawi, M., Wang, K., Viverios, A., Nguyen, Q., Zhong, J., Turner A.J., Raizada, M.K., Grant, M.B., Oudit, G.Y. (2020). Angiotensin-Converting Enzyme 2: SARS-CoV-2 Receptor and Regulator of the Renin-Angiotensin System. *Circulation Research*, 126. S. 1457-1475. DOI: 10.1161/CIRCRESAHA.120.317015

- Goumas, C. (2013). Home Advantage and Crowd Size in Soccer: A Worldwide Study. *Journal of Sport Behavior*, 36(4). S. 387-399.
- Gouveia, C. & Pereira, R. (2021). Professional football in Portugal: preparing to resume after the COVID-19 pandemic. *Soccer & Society*, 22(1-2). S. 103-114. DOI: 10.1080/144660970.2020.1796653
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2.utg). Bergen: Fagbokforlaget.
- Guerrero-Calderón, B. (2021). The effect of short-term and long-term coronavirus quarantine on physical performance and injury incidence in high-level soccer. *Soccer & Society*, 22(1-2). S. 85-95. DOI: 10.1080/144660970.2020.1772240
- Horky, T. (2021). No sports, no spectators – no media, no money? The importance of spectators and broadcasting for professional sports during COVID-19. *Soccer & Society*, 22(1-2). S. 96-102. DOI: 10.1080/144660970.2020.1790358
- Hovland, G.A. (2019). *Tilbakespillsregelen – En nødvendig endring i fotballspillet?: En litteraturstudie om hvordan tilbakespillsregelen endret fotballspillet og hvilke konsekvenser dette fikk for keeperrollen* (Bacheloroppgave). Universitetet i Sørøst-Norge, Bø.
- Huitfeldt, A. (2012, 8.juni). Den Norske idrettsmodellen, VG. Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/w13eA/den-norske-idrettsmodellen>
- Jaguszewski, M. (2021). Is crowd support a significant factor in home advantage on the highest level of competition in football? *Trends in Sport Sciences*, 28(1). S. 55-60. DOI: 10.23829/TSS.2021.28.1-7
- Jensen, D., Kjørstad, M., Seim, S. & Tufte, P.A. (2020). *Vitenskapsteori – for sosial- og helsefag*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Johannessen, A., Tufte, P.A., Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4.utg). Oslo: Abstrakt forlag AS
- Jones, C. & Jordan, D. (2015). Competitiveness in Soccer Leagues: An ordinal time series approach with evidence from the Premier League 1993 to 2014. *MPRA Paper*, 61193. Hentet fra: <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/61193/>
- Jonsson, J. (2020, 17.mars). Krisen som kan skape et stort klasseskille i fotball-Norge, *Eurosport*. Hentet fra: https://www.eurosport.no/fotball/joacims-blogg/2020/krisen-som-kan-skape-et-stort-klasseskille-i-fotball-norge_sto7706330/story.shtml

- Kampmark, B. (2021). Are we all in this together? Footballing ethics in the age of Coronavirus. *Soccer & Society*, 22(1-2). S. 115-124. DOI: 10.1080/144660970.2020.1797494
- Kennedy, D. & Kennedy, P. (2021). English premier league football clubs during the covid-19 pandemic: business as usual? *Soccer & Society*, 22(1-2). S. 27-34. DOI: 10.1080/144660970.2020.1797498
- Knudsen, N.S., Thomassen, M.M. & Andersen, T.B. (2020). Spread of virus during soccer matches. *medRxiv*. <https://doi.org/10.1101/2020.04.26.20080614>
- Koronakommisjonen. (2021). Myndighetenes håndtering av koronapandemien [Rapport fra koronakommisjonen]. I NOU 2021:6: *Oppnevnt ved kongelig resolusjon 24.april 2020 for å gjennomgå og trekke lærdom fra covid-19-utbruddet i Norge: Avgitt til statsministeren 14.april 2021*. S.15-452. Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, Teknisk redaksjon.
- Kulturdepartementet (2011-2012). *Den norske idrettsmodellen* (Meld. St. 26). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/aaf9142d54e344608cc20d4e5fa752e0/nou/pdfs/stm201120120026000dddpdfs.pdf>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (2.utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Legemiddelverket. (2021, 1.mars). Oversikt over koronavaksiner som er godkjent eller under godkjenning. Hentet fra: [https://legemiddelverket.no/godkjenning/koronavaksiner/status-pa-koronavaksiner-
under-godkjenning](https://legemiddelverket.no/godkjenning/koronavaksiner/status-pa-koronavaksiner-under-godkjenning)
- Lewis, D. (1999). What experience teaches. *Paper in Metaphysics and Epistemology*, (Cambridge, Cambridge university press). S. 262-90.
- Li, Y., Chi, W., Su, J., Ferrall, L., Hung, C., Wu, T.-C. (2020). Coronavirus vaccine development: from SARS and MERS to COVID-19. *Journal of Biomedical Science*, 27(104). S. 1-23. <https://doi.org/10.1186/s12929-020-00695-2>
- Madsen, C. (2020a, 24.mars). Seriestarten for kvinner og menn flyttes til slutten av mai, *Norges fotballforbund*. <https://www.fotball.no/tema/nff-nyheter/2020/seriestarten-for-kvinner-og-menn-skyves-til-slutten-av-mai/>

- Madsen, C. (2020b, 10.september). NM kvinner gjennomføres – NM menn avlyses, *Norges fotballforbund*. Hentet fra: <https://www.fotball.no/tema/nff-nyheter/2020/nmkvinner-gjennomfores---nm-menn-avlyses/>
- Madsen, C. (2021,11.mars). Seriestart utsettes til første helgen i mai, *Norges fotballforbund*. Hentet fra: <https://www.fotball.no/tema/nff-nyheter/2021/seriestart-utsettes-til-forste-helgen-i-mai/>
- Meyer, T., Mack, D., Donde, K., Harzer, O., Krutsch, W., Rössler, A., ... Gärtner, B.C. (2021). Successful return to professional men's football (soccer) competition after the COVID-19 shutdown: a cohort study in the German Bundesliga. *British Journal of Sports Medicine*, 55. S. 62-66. DOI: 10.1136/bjsports-2020-103150
- Moore, K. (2021). Football is not 'a matter of life and death'. It is far less important than that. Football and the COVID-19 pandemic in England. *Soccer & Society*, 22(1-2). S. 43-57. DOI: 10.1080/144660970.2020.1797496
- Nevill, A.M. & Holder, R.L. (1999) Home Advantage in Sport – An Overview of Studies on the Advantage of Playing at Home. *Sports Medicine*, 28(4). S. 221-236.
https://www.researchgate.net/profile/Alan-Nevill/publication/12734772_Home_advantage_in_sport_an_overview_of_studies_on_the_advantage_of_playing_at_home/links/57a2429108aeb16048359f21/Home-advantage-in-sport-an-overview-of-studies-on-the-advantage-of-playing-at-home.pdf
- NIF (2019). Idretten vil! Langtidsplan for Norsk Idrett 2019-2023. *Norges Idrettsforbund*. Hentet fra: https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/8149372c5d4d439cb1b34fc1625032f0/idretten-vil-langtidsplan-for-norsk-idrett-2019-2023_lr.pdf
- NISO. (2020). Informasjon om permitteringer, *Pressemelding*.
- Norges Fotballforbund. (2021, 15.mars). Protokoll for aktivitet toppfotball. Hentet fra: <https://www.fotball.no/tema/nff-nyheter/viktig-informasjon-vedrorende-koronavirus/protokoller-for-aktivitet-toppfotball/>
- Oliver, S.E., Gargano, J.W., Marin, M., Wallace, M., Curran, K.G., Chamberland, M., ... Dooling, K. (2020). The Advisory committee on Immunization Practices' Interim Recommendation for Use of Pfizer-BioNTech Covid-19 Vaccine – United States, December 2020. *Morbidity and Mortality Weekly Report*, 69(50). S. 1922-1924. DOI: [10.15585/mmwr.mm6950e2](https://doi.org/10.15585/mmwr.mm6950e2)

- Oliver, S.E., Gargano, J.W., Marin, M., Wallace, M., Curran, K.G., Chamberland, M., ... Dooling, K. (2021). The Advisory committee on Immunization Practices' Interim Recommendation for Use of Moderna Covid-19 Vaccine – United States, December 2020. *Morbidity and Mortality Weekly Report*, 69(51-52). S. 1653-1656. Doi: [10.15585/mmwr.mm695152e1](https://doi.org/10.15585/mmwr.mm695152e1)
- Olsvik, Ø., Vatshaug, K.P. & Strandheim, I. (2021). *Rapport om konsekvenser for åpning av ordinær trening i breddefotballen for voksne*, Norges fotballforbund. Hentet fra: <https://www.fotball.no/contentassets/e8346ee94bff4382899a0df1d64d9dde/utvalgets-endelige-rapport.pdf>
- Pedersen, L., Lindberg, J., Lind, R.R. & Rasmusen, H. (2021). Reopening elite sport during the COVID-19 pandemic: Experiences from a controlled return to elite football in Denmark. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 31. S. 936-939. DOI: 10.1111/sms.13915
- Rafoss, K. & Tangen, J.O. (2017). Den Norske idrettsmodellen – i utakt med tiden? *Norsk Sosiologisk Tidsskrift*, 1(2). S. 152-170. DOI: 10.18261/issn.2535-2512-2017-02-04
- Regjeringen (2021, 28.april). Tidslinje: Koronatiltak under Kulturdepartementet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kultur-idrett-og-frivillighet/innsiktsartikler/tidslinje-koronatiltak-under-kulturdepartementet/id2828012/>
- Roderick, M. & Schumacker, J. (2017). "The whole week comes down to the team sheet": a footballer's view of insecure work. *Work, employment and society*, 31(1). S. 166-174. DOI: 10.1177/0950017016672792
- Roderick, M. (2006). A very precarious profession: uncertainty in the working lives of professional footballers. *Work, employment and society*, 20(2). S. 245-265. DOI: 10.1177/0950017006064113
- Sánchez, A.J. & Lavín, J.M. (2021). Home advantage in European soccer without crowd. *Soccer & Society*, 22(1-2). S. 152-165. DOI: 10.1080/14660970.2020.1830067
- Sande, E. & Giæver, J. (2020, 12.mars). Stanser all norsk toppfotball med umiddelbar virkning, *Nettavisen*. Hentet fra: <https://www.nettavisen.no/sport/stanser-all-norsk-toppfotball-med-umiddelbar-virkning/s/12-95-3423935941?key=2021-03->

[04T10%3A09%3A45.000Z%2Fretreiver%2Fc64897193f0ce79f9fb9d705efc875da9209eddd](https://doi.org/10.1136/bjsports-2020-103724)

- Schumacher, Y.O., Tabben, M., Hassoun, K., Marwani, A.A., Hussein, I.A., Coyle, P., ... Bahr, R. (2021). Resuming professional football (soccer) during the COVID-19 pandemic in a country with high infection rates: a prospective cohort study. *British Journal of Sports Medicine*. DOI: 10.1136/bjsports-2020-103724
- Stormoen, S.E. (2020, 11.mars). Skal drøfte en rekke ulike scenarier for eliteserie-starten, *Eurosport*. Hentet fra: https://www.eurosport.no/fotball/eliteserien/2019/skal-drofte-en-rekke-ulike-scenarier-for-eliteserie-starten_sto7700878/story.shtml
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse – En innføring i kvalitative metoder* (5.utg). Bergen: Fagbokforlaget
- Tovar, J. (2021). Soccer, World War II and coronavirus: a comparative analysis of how the sport shut down. *Soccer & Society*, 22(1-2). S. 66-74. DOI: 10.1080/144660970.2020.1755270
- Universitetet i Bergen & Språkrådet. (2021a, 21.mai). Bokmålsordboka – Ord: Oppleve. Hentet fra: https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=+oppleve&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&bokmaal=+&ordbok=begge
- Universitetet i Bergen & Språkrådet. (2021b, 26.mai). Bokmålsordboka – Ord: Håndtere. Hentet fra: https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=h%C3%A5ndtere&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&bokmaal=+&ordbok=begge
- Voysey, M., Clemens, S.A.C., Madhi, S.A., Weckx, L.Y., Folegatti, P.M., Aley, P.K., ... Zuidewind, P. (2021). Safety and efficacy of the ChAdOx1 nCoV-19 vaccine (AZD1222) against SARS-CoV-2: an interim analysis of four randomized controlled trials in Brazil, South Africa and the UK. *The Lancet*, 397(10269). S. 99-111. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)32661-1](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)32661-1).
- Vaagbø, V.F., Bergh-Johnsen, J. & Skandsen, S. (2020, 18.mars). Eliteserie-klubbens fellestreninger får profilene til å reagere: - Det irriterer meg, *Eurosport*. Hentet fra: https://www.eurosport.no/fotball/eliteserien/2020/eliteserie-klubbenes-fellestreninger-far-profilene-til-a-reagere-det-irriterer-meg_sto7707276/story.shtml

- Wiersinga, W.J., Rhodes, A., Cheng, A.C., Peacock, S.J. & Prescott, H.C. (2020). Pathophysiology, Transmission, Diagnosis, and Treatment of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) – A Review. *JAMA*, 324(8). S. 782-793. DOI: 10.1001/jama.2020.12839
- Wilson, J. (2018). *Inverting the pyramid – the history of football tactics*. London: Weidenfeld & Nicolson
- Waagaard, M.S., (2020, 19. Mai). Fremskyndet oppstart for Toppserien og OBOS-ligaen, *Norges fotballforbund*. Hentet fra: <https://www.fotball.no/tema/nff-nyheter/2020/fremskyndet-oppstart-for-toppserien-og-obos-ligaen/>
- Ye, Z, Zhang, Y., Wang, Y., Huang, Z., Song, B. (2020). Chest CT manifestations of new coronavirus disease 2019 (COVID-19): a pictorial review. *European Radiology*, 30. S. 4381-4389. <https://doi.org/10.1007/s00330-020-06801-0>
- Yüce, M., Filiztekin, E., Özkaya, K.G. (2021). COVID-19 diagnosis – A review of current methods. *Biosensors an Bioelectronics*, 172. <https://doi.org/10.1016/j.bios.2020.112752>

7.0. Vedlegg

7.1. Intervjuguide (vedlegg 1)

Intervjuguide

Starte intervjuet med å fortelle litt om meg selv og prosjektet mitt.

Intro (for å få en myk start på intervjuet):

- Hvordan er det å være leder for denne klubben?
- Hvilke oppgaver har du som leder?
- Hvor mye erfaring har du som leder?

Før nedstenging av fotballen:

- Når covid-19 brøt ut i Kina i desember, og utviklingen den hadde på verden, fryktet du noen gang at den skulle føre til total nedstengelse av fotballen? Hvorfor/Hvorfor ikke?
- Var du eller klubben forberedt på en slik krisesituasjon? På hvilken måte? Eventuelt hvorfor ikke?
- Fikk nedstengelsen noen konsekvenser for ambisjonene til klubben din? Avlysingen av NM?

Under nedstengelsen:

- Hva tenkte du og klubben din da beskjeden kom om at fotballen skulle stenges ned og Eliteserien/OBOS-Ligaen skulle utsettes?
- Hvilke tiltak innførte dere etter nedstengelsen? Økonomiske? Sportslige? Treninger til spillerne? Eventuelt andre?
- Hvilke utfordringer møtte du og klubben din under håndteringen av krisen? Hvordan håndterte dere disse utfordringene?

I etterkant av nedstengelsen:

- Har covid-19-pandemien fått noen spesielle konsekvenser for din klubb? Hvilke? Kan du greie ut om disse?
- Hvilke konsekvenser tror du covid-19-pandemien kommer til å få for klubben din på langsikt? 1 år? 3år? 5år?
- Hvordan ser du for deg fotballsesongen 2021 blir for toppfotballen?

Avslutning:

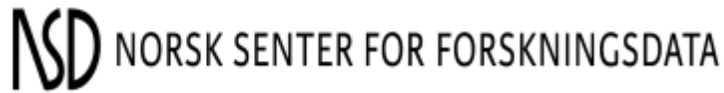
- Hvordan vil du oppsummere denne ganske annerledes fotball sesongen?
- Hva har du lært av denne situasjonen som leder? Erfaringer?
- Er det noe annet du ønsker å legge til rundt dette temaet?
- Vil du være bedre rustet hvis en sånn situasjon skulle oppstå igjen?

7.2. Godkjenning fra NSD (vedlegg 2)

27.5.2021

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Covid-19 pandemiens påvirkning av toppfotballklubber i Norge

Referansenummer

711434

Registrert

18.09.2020 av Geir-Andre Hovland - 584839@stud.hvl.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett / Institutt for idrett, kosthold og naturfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Vegard Fusche Moe, vegardfm@hvl.no, tlf: 92284709

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Geir-Andre Hovland, geirandhov@hotmail.com, tlf: 98869030

Prosjektperiode

01.10.2020 - 30.06.2021

Status

06.10.2020 - Vurdert

Vurdering (1)

06.10.2020 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 06.10.2020 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/5f5f3b33-1178-4e1f-90fc-d1a5b8d3066d>

1/3

hvilke type endringer det er nødvendig å melde:
https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 30.06.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Marita Ådnanes Helleland
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Ledere i toppfotballens oppfatning av Covid-19-pandemien”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan ulike ledere i toppfotballklubber i Norge har opplevd og håndtert Covid-19-pandemien. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette prosjektet er å få innsikt i hvordan ledere i ulike toppfotballklubber i Norge har opplevd og håndtert Covid-19-pandemien. Dette prosjektet er ønskelig å gjennomføre for å få bedre innsikt i hvordan en total nedstenging av idretten har vært, og hvordan toppklubbene har jobbet med å håndtere Covid-19 situasjonen.

Problemstillingen til prosjektet vil være: **«*Hvordan har et utvalg ledere i toppfotballklubber i Norge opplevd og håndtert Covid-19-pandemien?*»**.

Prosjektet er et mastergradsprosjekt i idrettsvitenskap ved Høgskulen på Vestlandet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Til studien trengs det inntil 10 informanter hvor alle av disse må være ledere for en toppfotballklubb i Norge. Dette er nødvendig for å kunne svare på problemstillingen til studien. Utvalget til studien er strategisk bestemt ut ifra utvalgsriteriene:

- Klubben som undersøkes må ha et herrelag i en av Norges to øverste divisjoner sesongen 2020, altså Eliteserien eller OBOS-Ligaen
- Halvparten av klubbene skal være fra Eliteserien og halvparten fra OBOS-Ligaen.
- Vi ønsker ledere til studien som kommer fra klubber som presterer på øverste, midterste og nederste nivå i Eliteserien og Obosligaen.

Disse utvalgsriteriene er valgt for å kunne skape et variert bilde av klubbene i de to øverste ligaene.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden som vil bli benyttet for innsamling av data i dette prosjektet er intervju. Det vil si et intervju mellom forsker og informant. Intervjuet vil vare imellom 30-45 minutter.

Spørsmålene i intervjuet vil i korte trekk handle om: Din opplevelse av Covid-19-pandemien og det å være leder for en toppfotballklubb i Norge, dvs. hvordan du og din klubb valgte å håndtere denne krisen, og hvilke konsekvenser pandemien har skapt for fotballen og din klubb. Spørsmålene kommer til å være kategorisert i: «Før nedstengelse av fotballen», «Under nedstengelsen» og «I etterkant av nedstengelsen». Intervjuet vil bli tatt opp som lydopptak og skrevet ut. Tekst fra intervjuet vil fungere som data for prosjektet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Dine opplysninger vil kun være tilgjengelig for student og veileder.

For å sikre at ingen uvedkommende får tilgang til personopplysninger vil lydopptak av intervju, transkriberte intervju og hvem som er intervjuet holdes separat. I tillegg vil alle data bli lagret på sikker forskningsserver ved Høgskulen på Vestlandet.

I den ferdige oppgaven vil verken klubb eller navn på enkeltpersoner kunne kjennes igjen. All rapportering fra prosjektet vil være anonymisert.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er: juni 2021. Når prosjektet er avsluttet vil lydopptak gjort under intervju bli slettet. Dokumentet med koder til hvilket intervju som tilhører hvem, som kun finnes i papirform, vil bli makulert.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskulen på Vestlandet ved: Geir-Andre Hovland (student), tlf. 988 69 030, geirandhov@hotmail.com eller veileder for prosjektet: professor Vegard Fusche Moe, tlf. 922 84 709, vegardfm@hvl.no

- Vårt personvernombud: Trine Anniken Larsen, tlf. 555 87 682,
Trine.Anikken.Larsen@hvl.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no)
eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Vegard Fusche Moe
Prosjektansvarlig

Geir-Andre Hovland
Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Ledere i toppfotballens oppfatning av Covid-19-pandemien», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta på intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)